

SKOLLEDAREN.

En tidning för Sveriges viktigaste chefer

Ledarskap

Rektor Oskar gör plats för
elevernas åsikt

Dilemmat

Mammans beteende blev
ett arbetsmiljöproblem

Nyheter

Här är skolledarnas krav
inför valet 2026

Guide

Fem steg för ett gott
elevinflytande

HON SATSAR STORT PÅ STÖD

Karin Alvehus leder Sveriges
största resursskola – nystartade
Katrinelundsskolan i Malmö.

Tema

ÅTERHÄMTNING

Därför är det dags
att rektorernas vila
prioriteras.

SKOLBIBDAGEN

SÅ FÅR DU EFFEKT AV SKOLBIBLIOTEKET

Skolbibdagen är ett digitalt heldagsevent för dig som är skolbibliotekarie, lärare, rektor, samordnare eller skolchef.

Våra inbjudna gäster är forskare, skolbibliotekarier och experter inom området. Några av de ämnen som kommer att behandlas är:

- Läsfrämjande i en digital tid
- Skolbiblioteket i den pedagogiska styrkedjan
 - Rektors ledarskap av skolbiblioteket
 - AI, källkritik och sociala medier
- Skolbibliotek för elever i anpassad skola

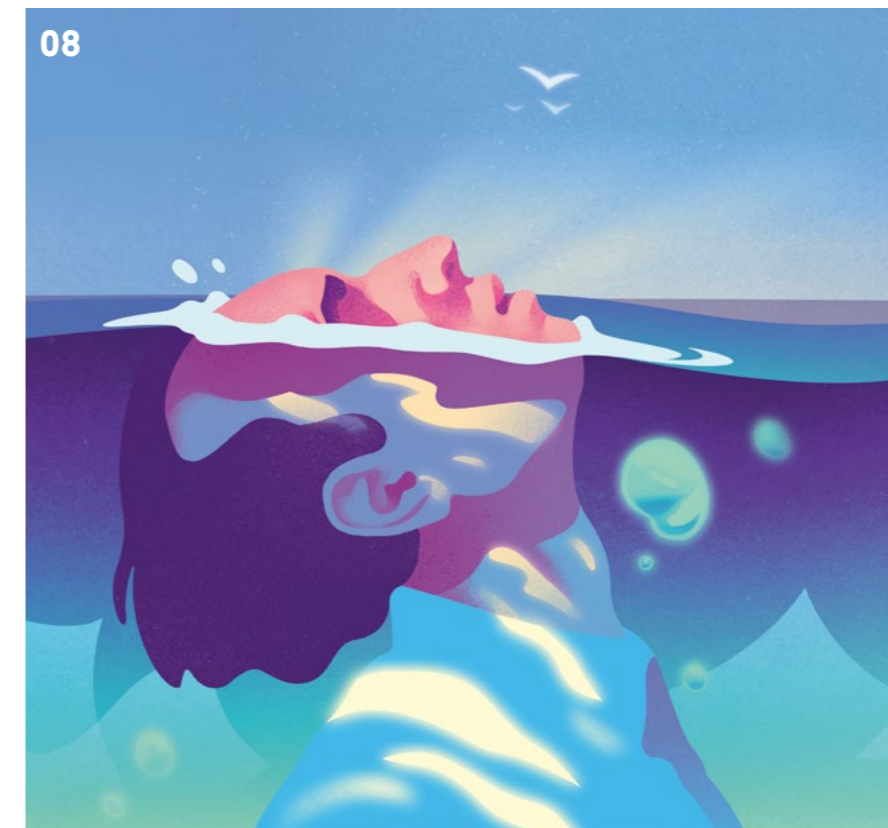
21 oktober är vi tillbaka!

Läs mer och anmäl dig på
skola.btj.se/skolbibdagen

Ses vi i Almedalen?
Vi pratar gärna mer
om skolbibliotek
med dig där!

btj

Nr 04 / 2026	Skolledaren	<h1>Innehåll.</h1>
	En tidning för Sveriges viktigaste chefer	

07 / Ledare

"Det är oroande att allt färre kan släppa tankarna på jobbet", skriver förbundsordförande Ann-Charlotte Gavelin Rydman.

08 / Tema: Återhämtning

Trycket ökar på rektorer när regeringens reformer rullar igång – samtidigt uppger många att de har svårt att få tid till vila.

21 / Ledarskap

För gymnasiechefen Oskar Cronodal är elevinflytande en självklarhet.

28 / Reportage

Rektor Karin Alvehus leder Sveriges största resursskola. Här berättar hon om arbetet – och skolans turbulenta första tid.

36 / Nyheter

Kraven som ställs på politikerna inför valet.

40 / Dilemmat

Mamman blev ett arbetsmiljöproblem på rektor Georges skola.

43 / Enkäten

Fyra rektorer svarar: Så låter vi barnen och eleverna få inflytande.

44 / Skolsverige runt

Aktuellt och kuriosa i skolans värld.

45 / Krönika

Vi måste våga lyfta vikten av föräldraskap, skriver förskolerektor Maria Erlandsson.

47 / Ditt medlemskap

Här finns stöd att få kring återhämtning.

Ett löfte politikerna ska påminnas om

När jag skriver den här krönikan öser regnet ner. Men vi är ju officiellt på väg mot sommaren. Ska man titta tillbaka på vårens rapportering hos oss så inleddes den i januari med att den försegrade rektorsutredningen presenterade sina förslag för bättre förutsättningar för skolledare. Det har fortsatt med propositioner kring alla de reformer som aviserats det gångna året. Nu ska det bli verkstad av förslagen, enligt politikerna.

Men vad händer då med rektorsutredningen? Den vars förslag ska ge skolledarna en chans att faktiskt kunna leda verksamheten, både genom förändringarna och långt därefter. I skrivande stund har det gått en vecka sedan jag lyssnade till en politikerdebatt under Sveriges Skolledares förbundsrad, där åtta riksdagspolitiker från samtliga partier räckte upp handen på frågan: "Kommer ditt parti att genomföra rektorsutredningens förslag?"

LOVANDE, SÅ HÄR inför det val som väntar, att de tycks eniga om att utredningen inte ska stoppas ner i en skrivbordslåda. Vi på Skolledaren kommer göra vårt bästa för att påminna dem om löftet under vår valbevakning.

Nu tar vi ett uppehåll över sommaren och är åter i augusti med nästa nummer, just på temat valet 2026. Missa inte att ta

del av vilken skola de olika partierna vill se. Innan dess hoppas jag innerligt att ni alla får chansen till vila i sommar. Läs gärna vårt tema i det här numret om just återhämtning.

Vi ses i höst, och tills dess på Skolledaren.se!

Emelie Henricson
Chefredaktör

Foto: Sophie Lagerholm

DIGITALT

Träffa redaktionen i Almedalen

- Skolledarens chefredaktör Emelie Henricson och reporter Lenita Jällhage är på plats i Almedalen den 22–26 juni.
- Följ vår bevakning på Skolledaren.se och i våra sociala kanaler – vi finns på LinkedIn och Facebook.
- Du missar väl inte nyhetsbrevet Skolledare Fredag? Anmäl dig till nyhetsbrevet på Skolledaren.se. Håll utkik i mejlkorgen varje fredag!

SKOLLEDAREN.

REDAKTION

Emelie Henricson
Chefredaktör & ansvarig utgivare
emelie.henricson@skolledaren.se

Lars Eriksson
Art Director
lars.eriksson@skolledaren.se

Lenita Jällhage
Reporter
lenita.jallhage@skolledaren.se

Håkan Söderberg
Reporter
hakan.soderberg@skolledaren.se

Hampus Hagman
Digitalchef
hampus.hagman@skolledaren.se

KONTAKT

Mejl: redaktionen@skolledaren.se
Post: Skolledaren, Box 27038, 102 51 Stockholm
Webb: Skolledaren.se
Ges ut av: Sveriges Skolledare
Produktion: Ahead Publishing
Tryckeri: Stibo Complete
TS-upplaga: 17 500 ex (2025)
Medlem: Sveriges Tidskrifter
Omslagsfoto: Christian Örnberg
Nästa nummer: 18 augusti

facebook.com/skolledaren

linkedin@skolledaren

PRENUMERATION

Medlem: Om du inte längre vill ha tidningen kan du kontakta Medlemservice på 08-567 062 00.
Ej medlem: Kontakta larartidningar@flowyinfo.se eller 08-799 62 50.
Helårsprenumeration 576 kr.

ANNONS

Annonsbokning: Andrea Åhslund
Mediakraft AB
andrea.ahslund@mediakraft.se,
tel: 073-508 05 73
mediakraft.se

Redaktionen ansvarar inte för icke beställt material. Allt innehåll i tidningen lagras och publiceras elektroniskt. Förbehåll mot sådan lagring måste anmälas i förväg.

Webb: sverigeskolledare.se
Telefon: 08-567 062 00
Postadress: Box 3266, 103 65 Stockholm
Besöksadress: Vasagatan 48, 111 20 Stockholm

Upptäck digitala internationella skolsamarbeten!

Boka gratis utbildning av personalen idag!

European School Education Platform och eTwinning erbjuder en kostnadsfri och trygg plattform för nätverkande, samarbete och kompetensutveckling för Europas skolpersonal.

På eTwinning's samarbetsyta TwinSpace kan lärare och elever mötas och lära tillsammans med jämnåriga i andra länder på ett roligt och utvecklande sätt.

Gör internationella samarbeten till en självklar del av skolvardagen på din skola. Gå med i det europeiska nätverket för förskolor, grundskolor och gymnasieskolor!

Som nationellt kontor för eTwinning stöttar vi dig hela vägen från introduktion till fördjupade workshops för personalen.

Boka oss till vårens och höstens studiedagar redan idag.

Boka en kostnadsfri utbildning till din skola.

Du vet väl att du kan använda statsbidraget när du beställer NE Komplett, en heltäckande kombination av tryckta och digitala läromedel.

En kalkyl som håller.

Egentligen är det ju inte så konstigt att elever tar till sig kunskap på olika sätt. En del föredrar digitala läromedel. Andra att läsa i en bok. Några elever vill ha digitala läromedel i vissa ämnen men inte i andra. Och det är precis så det ska vara tycker vi!

Våra tryckta läromedel speglar de digitala versionerna. Det vinner alla på. Eleverna kan arbeta med båda formaten parallellt. Pedagogerna får stöd och innehåll för en flexibel och elevanpassad undervisning. Och du som skolledare kan använda statsbidraget – och få en kalkyl som håller över tid!

Upptäck prisvärda paket på NE.se

NE

Nr
04 / 2026

Ann-Charlotte Gavelin Rydman

Förbundsordförande
Sveriges Skolledare

Ledare.

Oroande att allt färre kan släppa tankarna på jobbet

Det börjar närma sig slutet på den innevarande mandatperioden men regeringen har verkligen inte slagit av på reformtakten. Utan att värdera behovet av reformerna så får jag ändå en klump i magen när jag tänker på många medlemmars arbetsbelastning framöver. Min känsla är att i princip alla förslag som lagts fram kommer att innebära nytt ansvar och nya uppgifter för rektor. Och någon samordning utifrån det perspektivet ingår sällan.

Men det finns ett lysande undantag: förslagen i utredningen "Rektor i fokus" (SOU 2026:4). För en gångs skull utgår

"Tiden vi får till reformerna verkar bli skrämmande kort."

man från ett skolledningsperspektiv och lämnar förslag som, i alla fall enligt min bedömning, avsevärt skulle förbättra många rektorers möjligheter att arbeta nära lärare och elever. Och att säkerställa alla barns och elevers rätt till en god undervisning och en likvärdig utbildning är ju ändå vårt kärnuppdrag. Jag menar att den bästa vägen framåt är att genomföra de förslagen först, och sedan anpassa de övriga efter den nya strukturen.

Det verkar också som att den tid som kommer att finnas för skolledare att implementera alla reformerna kommer att bli skrämmande kort. Så mitt budskap till regeringen är att den, vilken färg den nu än får efter valet i höst, måste prioritera. Vi har ju samtidigt elever i utbildning som inte ska behöva riskera att få lägre kvalitet på sin utbildning för att rektor och lärare är borta på kurs.

SOM EN FÖRSTA uppladdning inför höstens valrörelse bjuder vi in partiernas utbildningspolitiska talespersoner till en diskussion utifrån den valplattform som förbundsstyrelsen tagit fram. Plattformen är ett koncentrat av de frågor som förbundsstyrelsen ser har störst betydelse för skolans kvalitet och skolledarrollens förutsättningar framöver och kommer att användas i vårt påverkansarbete. Vi kommer även att arrangera ett seminarium i Almedalen med rektors förutsättningar i fokus. Håll ögonen öppna i höst för då kommer plattformen tillsammans med tidningen Skolledaren. Och använd er gärna av den och förbundets Opinionsverkstad för att påverka era lokala politiker att fatta beslut som är till gagn för utbildningsverksamheterna.

NOG OM DETTA. Nu ligger snart en ny sommar framför er med, förhoppningsvis, tid för reflektion och återhämtning. Oavsett vilken typ av aktiviteter ni helst ägnar er åt på era väl förtjänta semesterveckor, är det viktigt att ni faktiskt kan släppa tankarna på jobbet. Det är en oroande trend att färre och färre skolledare faktiskt kan göra det. Även om det i stunden känns okej att gå in och läsa mejl, ta något möte eller göra en anställningsintervju så vet vi att det får negativa konsekvenser för återhämtningen. Det bästa är att gå igenom förväntningarna i förväg och faktiskt använda sig av skollagens möjlighet till att utse ställföreträdare när det behövs. Gör gärna detta gemensamt inom ramen för lokalföreningen så hjälper ni också varandra.

Ni kommer att behöva all lagrad energi som ni kan uppbringa framöver! ■

Ann-Charlotte
Gavelin Rydman
Förbundsordförande
Sveriges Skolledare

Foto: Ola Westerberg

Det är kanske viktigare än någonsin att rektorer mår bra och orkar med när stora reformer väntar. Så här kan du göra för att få den återhämtning du behöver.

Andas in, andas ut

Dags att prioritera din återhämtning

Sommaren är snart här. I höst och under de närmaste åren väntar en reformstorm på skolområdet över Sverige. Och varje vardag ska nya beslut fattas i en ständig ström. Övertiden är omfattande och många upplever att de inte kan ta ut sin semester på rätt sätt. Men det finns en sak som är avgörande för att klara jobbet; möjligheterna till återhämtning.

Text: Håkan Söderberg

80 procent av skollära arbetar övertid, runt 30 procent mer än tio timmar i veckan. Runt hälften anser att den egna semestern påverkas, enligt Sveriges Skolledares siffror.

Tobias Richard är doktorand vid sociologiska institutionen på Umeå universitet, med en bakgrund som skolledare. I en forskningsstudie har han intervjuat 2 000 skolledare där frågorna handlat om bland annat hur rektorerna trivs på sin arbetsplats, hur mycket och vilka krav de upplever i yrket, hur ofta de tänker på att byta jobb eller hur ofta de letar efter nya arbeten i jobbbannonser.

– Oavsett socioekonomiskt område, oavsett arbetsmiljö, ålder eller kön så är möjligheterna till återhämtning avgörande för viljan att jobba kvar. Våra undersökningar visar att den som kommer tillbaka utvilad från semestern, eller efter helgen och andra kortare ledigheter, är också de som oftare stannar i yrket, säger han.

En del av skolledarens situation att ta i beaktning är risken att etisk stress påverkar på fritiden och ledigheten.

– För skolledare är det extra centralt med återhämtning. Vi följer eleverna hela tiden, året runt. Jobbar du i sjukvården kan du ge penicillin eller utföra en operation och sedan gå vidare. Vår process pågår hela tiden och det

”Den som kommer tillbaka utvilad efter ledigheten är också den som oftare stannar i yrket.”

Tobias Richard

Tobias Richard är doktorand vid sociologiska institutionen på Umeå universitet

kan lätt ge etisk stress, säger Tobias Richard.

Vad kan man då göra? Lina Ejlertsson är doktor i folkhälsovetenskap och har forskat på återhämtning i 15 år. På senare år har Lina Ejlertsson tittat mycket på det hon kallar ”Återhämtningsstöttande ledarskap”.

– Ledarskapet är mycket viktigt. Ansvar för den egna återhämtningen bör kombineras med ett ledarskap som långsiktigt för upp återhämtning på agendan. Men det är som med barnen på flyget. Som skolledare ska man ta på sig syrgasmasken själv innan man hjälper andra, säger hon.

Det handlar om att skapa en pauskultur. Att ha lite luft i schemat, ge möjlighet till mikro-pauser. Det är viktigt att man också tar pauser och visar det för medarbetarna. En tillåtande kultur ökar chanserna till en bra arbetsmiljö, menar Lina Ejlertsson.

Hon anser samtidigt att det inte finns någon universallösning,

– Det handlar alltid om individuella behov och vilka batterier som behöver laddas. Det sociala, det mentala, det fysiska, det emotionella eller det sensoriska.

Lina Ejlertsson har nyligen gett ut boken ”Energireceptet” där hon försöker samla råd och tips kring återhämtning (se mer på s 12).

DET NÄRMASTE ÅRET väntar som sagt en reformstorm över den svenska skolan. Ann-Charlotte Gavelin Rydman, förbundsordförande för Sveriges Skolledare, pekar på hur viktigt det är att värna skolledarnas arbetsmiljö, inte minst när det gäller återhämtning.

– Återhämtning är viktigt för att förebygga ohälsa. Vi vet att många psykosociala problem hos skolledare uppstår på grund av stress och ett begränsat handlingsutrymme och leder till sjukskrivningar redan i dag, säger hon.

Därför måste man vara noga med implementeringen av alla nya reformer, menar hon.

– Det känns svårt. Syftet för flera av refor-

”Som skolledare ska man ta på sig syrgasmasken själv innan man hjälper andra.”

Lina Ejlertsson

Foto: Ylva Sundgren

Lina Ejlertssons tips inför sommaren

→ Vässa ditt fokus genom att till exempel vara i tystnad, djupandas, gå ut i naturen och vinnlägga dig om att göra en sak i taget.

→ Känn mer glädje genom att hjälpa någon annan, prova något nytt, reflektera positivt och exempelvis dansa.

→ Hitta bättre balans genom att lyssna på kroppen, utföra saker i ett långsammare tempo, skriva dagbok och prioritera hårdare.

→ Öka din energi genom att göra rörelseträning, lyssna på musik, ta en promenad och prata med en vän.

”Ingen är Superman. Det är bättre att lyfta frågorna.”

Ann-Charlotte Gavelin Rydman

merna är att förbättra undervisningen, öka likvärdigheten, ge trygghet och studero och det är goda intentioner. Men mycket hamnar i knäet på skollidarna och då måste viktiga frågor ställas. Vem ska ta ansvaret? När ska saker och ting implementeras? Att göra en processkarta tillsammans med arbetsgivarna skulle kunna ge tydlighet och ta ner en del av stressen. Om inte implementeringen fungerar kommer inte heller någon av de planerade reformerna att fungera. Det vinner ingen på, säger Ann-Charlotte Gavelin Rydman.

Men det är också viktigt för individen att försöka ta kommandot över sin egen situation.

– Det kan vara enklare saker som att se till att ha ställt tid mellan möten och värna om korta raster. En sak som jag tror är viktig är att prata med kollegor om hur det är. Våga berätta att man kanske sover dåligt, eller om det är någon jobbig situation med vårdnadshavare, elever eller arbetsgivare. Ingen är Superman. Det är bättre att lyfta frågorna. Att hitta strategier för att ha en fritid där man släpper tanken på jobbet tror jag också är bra. Som att gå med i en bokcirkel eller gå ut och jogga.

EN ANNAN FRÅGA som hon lyfter är möjligheten att ha mentorer.

– Det är alltid svårast för nya rektorer. Om man varit lärare så kommer det in så många nya arbetsuppgifter att hantera. Det är lätt att känna sig dålig och otillräcklig. Då kan det vara värdefullt att ha en mentor som har erfarenhet av de olika situationerna och kan ge tips och råd, säger Ann-Charlotte Gavelin Rydman. ■

Fem områden som kan ge återhämtning enligt Lina Ejlerthsson

1

NATUREN. Har man tur kanske skolan eller förskolan ligger nära naturen som möjliggör att man kan gå en promenad i naturen. Att bara titta ut genom fönstret och se naturen kan vara bra. Men naturen kan också finnas inomhus. Gröna växter eller bara en tavla på väggen med naturmotiv kan ge en mikropaus.

Lina Ejlerthsson har nyligen gett ut boken "Energireceptet"

2

RÖRELSE. Gå en promenad runt skolan. Eller kanske till och från skolan. Eller bara sträcka på sig och göra enkla rörelseövningar. Det kan vara ett sätt att få en mikropaus som ger återhämtning.

4

KULTUR. Musik, dans, läsning, skrivande, pysslande, att faktiskt göra något kreativt. Eller kanske lösa korsord eller lägga pussel. Det kan också göras med kollegor.

3

AVSLAPPNING. Ta djupa andetag inför ett möte. Det måste inte alltid vara det stora som att ligga ner och vila. Att dra sig undan en lite stund. Ta några djupa andetag, det kan ge oss lugn.

5

RELATIONER. Även om man behöver egentid, så behövs också trygga och starka relationer. Det kan vara att prata öppet med en kollega, kanske "walk and talk" där man kombinerar arbete med återhämtning. En god gemenskap ger bra återhämtning.

Skolchefens lösning: Så ska rektorerna få vila

I Huddinge kommun arbetar man för att ge rektorerna bättre förutsättningar för återhämtning under sommaren.

– Vi skapar struktur, transparens och gemensamt ansvar så att skolledaren faktiskt kan ta ledigt, säger Semira Vikström, skolchef i Huddinge kommun.

Text: Håkan Söderberg Foto: Oskar Omne

En viktig del är en transparent semester- och sommarplanering. Den finns i en gemensam fil där det framgår vilka rektorer som är i tjänst, när verksamheten är i gång och vem som har ansvar respektive period. Det är de personerna som ska kontaktas om något händer, inte de som är lediga.

– Planeringen gör det också möjligt för skolledare att ta stöd av varandra genom samordning, exempelvis genom att slå ihop fritidsverksamhet, säger hon.

I det som man i Huddinge, söder om Stockholm, kallat "Skolledarnas A-Ö" har man samlat sådant som på olika sätt påminner om vikten av återhämtning. Där framgår vad som gäller kring arbete och förväntningar på tillgänglighet. Hur man ska kunna nå via telefon eller mejl och vid behov vara uppkopplad digitalt eller vara på plats.

– Varje rektor ska ha goda förutsättningar för återhämtning. Om inte minst fyra veckors semester kan planeras under perioden juni-augusti vill jag att man i god tid lyfter det med mig som närmaste chef, säger Semira Vikström.

MAN HAR OCKSÅ rutiner kring autosvar i mejlen under sommaren. Det ska tydligt anges vem som är stf rektor och hur denne ska nås.

– Det är en förutsättning för att rektor ska

Semira Vikström, skolchef i Huddinge kommun.

”Planeringen gör det möjligt för skolledare att ta stöd av varandra.”

Semira Vikström

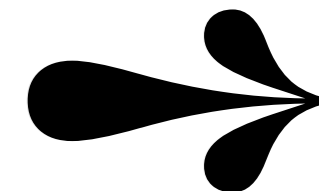
kunna vara ledig och inte bli första kontaktväg, säger hon.

Trots allt kan skolledaruppdraget ibland innebära att man måste kliva in under ledigheten. Om något allvarligt och akut inträffar.

– Jag minns själv när jag var rektor och behövde gå in under semestern efter en skjutning i skolans närområde där små barn hade drabbats. Är man då inte bortrest kliver man som rektor på, och reglerar tiden i efterhand.

Men sådana situationer ska vara undantag menar hon.

– Med tydliga strukturer, gemensam planering och fungerande ställföreträdarskap kan skolledare i de allra flesta fall få den återhämtning de behöver och har rätt till, säger Semira Vikström. ■

4 rektorer: Så får vi återhämtning

"Jag tar ordentlig semester i fem veckor"

→ **VARJE DAG PROMENERAR** Karl-Johan Enström fram och tillbaka från hemmet i Gröndal i södra Stockholm till jobbet som rektor på Södermalmsskolan. Cirka 40 minuter till jobbet och så 40 minuter hem.

– Det ska vara mycket regnigt om jag ska ställa in. Det är bra att röra på sig men jag lyssnar också gärna på poddar om fotboll eller bra musik. På väg hem handlar det om att varva ner efter jobbet. Att "gå in och ut ur jobbet" är bra för mig.

Kulturintresset är också något som ger honom återhämtning.

– Jag bokar tid till att gå på utställningar, lyssna på musik, och ofta tillsammans med kompisar. Saker som jag tycker om att göra. Det är tid då hjärnan får syssla med annat än arbete.

Han stänger också ofta av jobbmejl kvällstid.

– Jag kan ibland bestämma att jag kan jobba en bestämd tid men oftast är den avstängd. Om någon absolut vill nå mig kan de skicka sms som jag går in och tittar på ibland, säger han.

ATT INTE FUSKA med semestern är en annan viktig komponent i återhämtningen för honom.

– Jag tar också en ordentlig semester på fem veckor under sommaren, gärna åtminstone fyra veckor i sträck. Lite olika beroende på förutsättningar men det är viktigt att verkligen landa efter terminen för att kunna ladda om när det är dags igen, säger Karl-Johan Enström.

KARL-JOHAN ENSTRÖM

Yrke: Rektor på Södermalmskolan, F–9 och anpassad grundskola.

Ålder: 56.

Familj: Fru och två barn.

Bor: Gröndal i södra Stockholm.

CILLA PEIRÓ

Yrke: Rektor på Stordammens skola F–9.

Ålder: 56.

Familj: Man och två vuxna barn.

Bor: Uppsala.

"Man ska inte springa och kolla mejl när man är ledig"

→ **CILLA PEIRÓ, REKTOR** på Stordammens skola utanför Uppsala, vill att jobbet ska göras på jobbet.

– Man ska inte springa och kolla mejl eller sms och sådant när man är ledig.

Cilla Peiró tillträdde sitt jobb som rektor på Stordammen för knappt ett år sedan, innan dess var hon biträdande rektor på samma skola i ett antal år. Hon har också varit rektor på en annan skola.

– Jag tror jag har en fördel av att ha erfarenhet. Jag tror det gör det lättare att hålla isär jobb och fritid. Det kan räcka med de tolv minuter jag har i bilen fram och tillbaka till jobbet, säger Cilla Peiró.

För att det ska funka gäller det också att ha en bra fritid.

– Jag vill göra roliga saker. Vi åker ofta till Sälen. Jag brukar också träna genom att vara ute i trädgården och bli skitig. Och så umgås jag med människor som ger energi.

HON VILL ATT jobbet ska hålla sig till kontorstid, men det händer att hon fuskar lite med det.

– Det händer att jag jobbar på söndagar och skickar lite mejl och så. Men då är jag tydlig med att jag inte förväntar mig något svar. Även min personal ska ju ha återhämtning.

Nu väntar snart sommarlov och semester. Men i höst kommer nya utmaningar.

– Som alla andra måste vi hantera sjunkande elevantal. Men jag tror att vi ska lösa det också, säger Cilla Peiró.

"Viktigt att engagera sig i saker utanför jobbet"

→ **VÄLJ BORT JOBBMOBIL**, jobbmejl och sms utanför arbetstiden. Det tror rektor Victoria Pålsson, rektor på Brunnsåkersskolan i Halmstad, är avgörande för att kunna återhämta sig.

– Det är inte alltid lätt. Jag tror det handlar om att lära sig, och träna på att koppla bort det.

Att sysselsätta sig med helt andra saker på fritiden är också en väg att hitta återhämtning.

– Det är viktigt att engagera sig i saker utanför jobbet. Själv sysslar jag med fotboll. Tränar ungdomslag och är engagerad i distriktsförbundets fotbollsverksamhet. Även om det är en sysselsättning som har sina sidor så är det stor avkoppling för mig, säger hon.

Som skolledare har hon också ett ansvar för övrig personals återhämtning.

– Jag försöker vara mån om min personal. Jag påminner dem om att det faktiskt bara är ett jobb. Att man ska vara noga med sömnen, inte ligga sömlös och man ska tillåta sig att vara nöjd med det jobb man gör.

SÅ KLART FINNS det ändå tillfällen som inte är så roliga och där behovet av återhämtning kan vara ännu större.

– Jag får lägga mycket tid på sådant som ligger utanför utbildning och utveckling som är vårt egentliga uppdrag. Det kan handla om städning, flyttar inom skolan och Gud vet vad, säger Victoria Pålsson.

Under året har hon fyllt 50 år och då blev det tillfälle för en rejäl dos återhämtning.

– Det firade jag med en riktig återhämtningsresa till Thailand i två veckor, säger Victoria Pålsson.

CATRINE HEDLUND

Yrke: Rektor på Blackebergs gymnasium.

Ålder: 52.

Familj: Man och en dotter som tar studenten i vår.

Bor: Stockholm.

VICTORIA PÅLSSON

Yrke: Rektor Brunnsåkersskolan 4–9.

Ålder: 50 år.

Familj: Ensamstående.

Bor: I Halmstad.

"Jag vill helst inte ta ett enda beslut på semestern"

→ **EN GÅNG OM** året, i maj eller i oktober, åker Catrine Hedlund, rektor på Blackebergs gymnasium i västra Stockholm, på resa. Någonstans i Europa, i en vecka och alltid helt själv.

– Jag vill helst inte ta ett enda beslut. I det här jobbet tar vi galet många beslut. Jag rekommenderar all inclusive så behöver man inte tänka på det heller. Jag har också med mig flera böcker och ser till att det finns tillgång till träningslokaler.

Och alltid ensam?

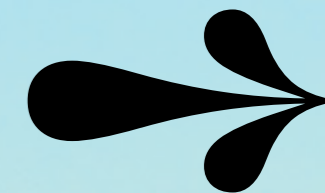
– Jag tycker om att resa med familj och vänner också. Men jag har det här behovet att inte behöva kompromissa och inte behöva ta några beslut. Jag har ibland testat att bara göra helgresor men det funkar inte. Det tar ungefär fyra dagar innan jag kopplar av helt.

MEN HON HAR också flera metoder när det gäller återhämtning i vardagen.

– Jag läser aldrig mejl eller sms efter jobbet. Jag tror det är något man måste träna på för det här jobbet följer med en dygnet runt. Jag har 30 minuter med tunnelbana och då brukar jag läsa mejl som jag fått. Då är man ändå förberedd. Jag uppmanar också medarbetare att sätta gränser för sin arbetstid och då bör jag vara en förebild.

Varje kväll somnar hon också med en ljudbok i öronen.

– Men det får vara lugna böcker, senast läste jag Fogelströms Stad-böcker. Det funkar inte med spänningsromaner. Jag sover kanske runt sex-sju timmar varje natt. På mina hotellvistelser blir det nio-tio timmar per natt, säger Catrine Hedlund.

Ina Furtenbach är förvaltningschef på förskoleförvaltningen i Borås stad.

Här får förskolans rektorer tid till återhämtning

Dialog. Det är nyckelordet när frågan om återhämtning hanteras i Borås förskoleförvaltning.

– Varje förskola måste ha en dialog om hur behoven ser ut just på den enheten, säger Ina Furtenbach, förvaltningschef.

Text: Håkan Söderberg Foto: Mathias Bergeld

I Borås arbetar 53 rektorer och det finns 71 förskolor. Sedan 2020 har man satsat på ett nära ledarskap. Man gick från ett system med storrektorer med flera enheter och biträdande rektorer till ett system med en rektor per förskola, i några fall fick rektorena ett par mindre skolor.

– Förskolor behöver ha en rektor som har mandat att fatta beslut. Att ha för många medarbetare under sig som rektor gör det också svårt att skapa en god arbetsmiljö, säger Ina Furtenbach.

HR-avdelningen håller i samarbete med lokalföreningen för Sveriges Skolledare på att arbeta fram en rutin om rektors arbetsmiljö. Där ska bland annat finnas råd om återhämtning med ett antal förslag på åtgärder utifrån de situationer där rektorena kan uppleva stress.

– Vi är redan snabba på att reagera om någon behöver hjälp. Om det behövs åtgärder ska den enskilda förskolan inte behöva tänka på sin egen budget, det är förvaltningens ansvar, säger Ina Furtenbach.

I BORÅS FINNS sedan tidigare en rutin för rast och paus som HR, rektorer och fackliga representanter tagit fram.

– Den utgår från arbetstidslagen men den säger inget om hur långa pauser som krävs

”Den enskilda förskolan ska inte behöva tänka på budget – det är förvaltningens ansvar.”

Ina Furtenbach

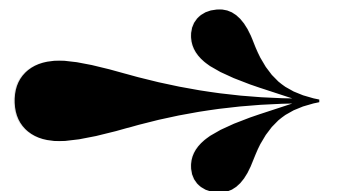
eller hur mycket som behövs. Det måste anpassas lokalt. Därför måste vi ha en dialog om behoven utifrån den enskilda förskolans förutsättningar. Det är viktigt att rektor lyfter frågan men alla ska kunna delta.

När det gäller rektorernas egen återhämtning pekar Ina Furtenbach på dialogen med förvaltningen.

– Vi har satsat på att rektorena ska ha ett begränsat antal underställda och stor frihet i sin inre organisation. Vi ser också till att de har möten med verksamhetscheferna, ofta på plats på förskolan eller via Teams. Rektorer ska ägna sin tid åt verksamheten så vi ska inte ropa på dem i onödan.

REKTORERNA PÅ FÖRSKOLORNA får också stöd med kvalitetsarbete, utveckling och hjälp med de utbildningar man vill ha på just sin förskola. HR hjälper till när det gäller studenter och VFU och i frågor kring LAS och det systematiska arbetsmiljöarbetet. När det gäller barnhälsan får man stöd av specialpedagog och logoped från förskoleförvaltningen.

– Vi har haft flera medarbetarundersökningar som visar hög nöjdhet. Självklart finns det saker som hur stora barngrupperna är och annat som det går att jobba med men i det stora hela är nöjdheten hög och det är vi stolta över, säger Ina Furtenbach.

”Stämpelklockan var en påminnelse om att skilja jobb från fritid.”

Fredrik Gieth

FREDRIK GIETH, REKTOR på förskolan Milstensgården i Borås, är en person som alltid jobbat mycket. Han har ofta tänkt att han borde jobba mindre men att det varit svårt för att han har älskat sitt jobb. Han har också mer intresserat sig för sina medarbetares välmående än sitt eget. Men de senaste åren har han upplevt ett par privata livskriser och nu har han skaffat sig strategier för återhämtning.

– Jag var i en annan organisation vid en högskola tidigare. Där hörde man hela tiden glada tillrop som ”Här lyser flitens lampa” om man jobbade på övertid eller på helgerna. Mejl och sms skickades dygnet runt. När jag började i Borås stad hade man digitala stämpelklockor. Jag undrade om de inte litade på sina medarbetare, men det här var en påminnelse om att skilja mellan jobb och fritid. Jag tycker att relationen till förvaltningen fungerar bra. Bland annat har jag ofta möten med min närmaste chef och även med verksamhetschefen, säger han.

Nu har han också hittat olika sätt för att hantera sin egen återhämtning. En del handlar om att kombinera jobb och återhämtning

– Jag brukar ha ”walk and talk” med medarbetare och även om det i viss mån är jobb så är det återhämtning för mig. Och så får man ju rörelse på köpet.

Ytterligare en kombination av jobb och återhämtning är möten med barnen. Hans egen vision är: ”Ge varje barn ett rikt språk och en stark lärande identitet.”

– Jag vågar nog påstå att jag går en rond på gården varje dag. Jag stannar till och kanske sätter mig på huk och pratat med något barn. Det ger mig en paus från skrivbordet och mig själv.

Fredrik Gieth är rektor på förskolan Milstensgården i Borås.

På senare tid har han också bestämt sig för att gå hem på fredagar efter lunch.

– Det går inte alltid men jag tror det är bra att ha en bestämd rytm i planeringen. Att jag jobbar lite mer övriga dagar men i stället går hem på fredagar. Det som blir tydligt när man jobbar med sin egen återhämtning är att man blir mer klarsynt, sänker stressnivån och blir mer fokuserad, säger Fredrik Gieth. ■

PAQTIFY

Slipp blanketter och förenkla skolans administration

Digitalisera skolans blanketter enkelt och säkert. Skicka, samla in och få överblick allt på ett ställe.

FÖRDELAR

Spara tid och minska administration

Full överblick i realtid

Säkra digitala signaturer (BankID)

Automatiska påminnelser

Tillgängligt på flera språk

Paqtify har verkligen förenklat vårt arbete – vi sparar tid, får bättre överblick och **upplever stor nytta av tjänsten.**

Sara Skullman

Administratör,
Tryserums Friskola

Skanna QR-koden eller kontakta oss på hello@paqtify.com

Boka en **gratis demo idag!**

Aktuellt från Reggio Emilia Institutet

Upptäck vårt breda utbud av utbildningar i höstens program!

Vårt program är öppet för alla och är anpassat för att möta olika behov och intressen.

Programmet Digitalt: För dig som föredrar flexibilitet och tillgänglighet. Ta del av våra digitala kurser och föreläsningar som du kan följa var du än är.

Programmet Analogt: Interaktiva och engagerande kurser och workshoppar på plats hos oss i vår ateljé, samt konferenser på aktuella teman. I höst erbjuder vi bland annat:

Språkutvecklande arbetssätt i förskolan, 6 november. En konferens som förenar nationella prioriteringar, praktiskt pedagogiskt arbete och forskning.

Reggio Emilia-inspiration i praktiken, 16–17 november. En introduktion till den pedagogiska filosofin genom föreläsningar och studiebesök.

Skräddarsydda fortbildningar

Vi skräddarsyr utbildningar för förskolor, skolor, stadsdelar och kommuner. Välkommen till vår rikt utrustade ateljé i Stockholm – eller låt oss komma till er, var i Sverige ni än befinner er: kurser, processutbildningar, föreläsningar och pedagogisk handledning.

Våra konsulter är pedagoger eller pedagogiska ledare. Det innebär att innehållet är direkt kopplat till svenskt pedagogiskt vardagsarbete, i relation till läroplanen.

Vi skräddarsyr från grunden eller anpassar utbildningar i vårt öppna program efter era behov. Ta chansen att skapa en lösning som passar just er verksamhet.

Läs mer och anmäl dig på reggioemilia.se

"Låt företrädare för elever medverka i reella beslut." ▶ sidan 24

Ledarskap.

Mötet + Guiden + Tipsen

Oskar Cronodal, gymnasiechef på Per Brahegymnasiet i Jönköping, och Lisa Thorell, före detta elevkårsordförande.

Mötet

Oskar ger plats åt elevens röst

Elevinflytande och elevdemokrati kan väcka känslor. För gymnasiechefen Oskar Cronodal är det en självklarhet att elever ska ha möjlighet att påverka sin arbetsmiljö. Men hur leder man för att få till ett fungerande elevinflytande?

Text: Lenita Jällhage Foto: Mathias Bergeld

Simona Mohamsson (L) har profilerat sig som en utbildningsminister som tycker att elevinflytandet har gått för långt och vill stryka nuvarande formuleringar om elevinflytande ur läroplanen. Det håller inte Oskar Cronodal, gymnasiechef på Per Brahegymnasiet i Jönköping, med om:

– Jag tycker att man är helt fel ute med att begränsa elevinflytandet. Jag ser inte något problem med att elevernas inflytande är stort. Vi har snarare problem med att få elever att engagera sig och ta för sig av det inflytande vi erbjuder, säger han.

Han poängterar att elevinflytande leder till bättre motivation, resultat och mående, enligt forskning. Men det är också en demokratifråga där eleverna får lära sig

”Jag tror på en demokratisk process där vi lär eleverna hur det fungerar i samhället.”

hur demokrati fungerar i praktiken genom inflytande över utbildning och arbetsmiljö.

– Jag tror på en demokratisk process där vi lär eleverna hur det fungerar i samhället. Det är viktigare i dag än någonsin när demokratier i världen går mot att bli mer diktaturliknande. Då behöver vi i skolan hålla fast vid vår demokratiska värdegrund, säger Oskar Cronodal.

Oskar Cronodal leder sedan åtta år tillbaka Per Brahegymnasiet, med 1 400 elever, tillsammans med fyra programrektorer.

– Vi vill ta elevinflytande på allvar. Vi har haft trygghetsenkäter, elevprogramråd och handlingsplaner men har inte känt att det räcker för att få till elevinflytandet på riktigt, säger han

DÄRFÖR HAR HAN byggt upp en samverkansstruktur med olika arenor där eleverna kan komma till tals.

Steg 1: Elev-APT

Mentorstid hålls i alla klasser en gång i veckan och under den hålls elevernas APT en gång i månaden. APT:n leds av en mentor och där berörs främst elevernas arbetsmiljöfrågor. I princip har skolan samma APT-agenda med eleverna som rektorerna har med sina medarbetare.

Steg 2: Elevprogramrådet

En gång i månaden träffar de fyra rektorerna var sitt elevprogramråd. Det sker veckan efter att eleverna har haft elev-APT. Varje elevprogramråd består av mellan 18 och 25 elevrepresentanter där deltagarna representerar de klasser och program som rektorerna har ansvar för. Här lyfts frågor

Oskar Cronodal

Gör: Gymnasiechef, Per Brahegymnasiet i Jönköping.

Ålder: 54 år.

Bor: På landet utanför Jönköping.

Familj: Sambo, en vuxen dotter, tre bonusdöttrar.

Intressen: Arbeta praktiskt med händerna på olika sätt.

Därför ville jag bli skollédare: Jag älskar att arbeta med och för ungdomar!

som rör programmen, hur lärare samarbetar inom olika ämnen, arbetsbelastning, ämnesfrågor men också andra viktiga skolfrågor.

Steg 3: Skolrådet

Gymnasiechefen träffar representanter från elevprogramråden i ett skolråd veckan efter att man har haft elevprogramråd. I skolrådet sitter två elevrepresentanter från varje elevprogramråd plus en från elevkåren. Där lyfts övergripande frågor som kan handla om studiemiljön eller mat- eller trygghetsfrågor.

– Veckan efter skolrådet återkopplar vi allt tillbaka till elev-APT:n för alla klasser så de vet vad som har varit uppe på skolrådet. Då har vi också samverkansgrupp för hela skolan med lärarnas frågor och där lyfter jag också upp skolrådets frågor.

MÅLET ÄR ATT synka arbetet med skolans fackliga samverkansstider.

– Den här strukturen från botten upp är jätteviktig. Lika viktigt är det att vi återkopplar allt hela vägen ned om det vi har pratat om och vad som bestämts. Med den här strukturen går det ganska fort att få tillbaka svaren på elevernas frågor, säger han.

Oskar Cronodal tycker att skolan erbjuder elevinflytande på ett bra och tydligt sätt genom strukturen. Men en betydligt svårare fråga, som skolledningen fokuserar på, är att arbeta med elevernas engagemang så att de vill ta emot erbjudandet om inflytande.

– Vi ser att det är viktigt att det faktiskt händer något när eleverna tycker något. Så om vi inte är emot ett förslag eller saknar pengar för det, ser vi till att deras synpunkter också får effekt ganska fort.

Det skapar engagemang att driva flera frågor och det är viktigt med engagemang kring kollektiva frågor. Oskar Cronodal ser att många ungdomar kan vara ganska självcentrerade kring egna frågor men på skolan handlar det främst om att arbeta med kollektivet och sina kamrater. Vill man göra något tillsammans behöver man enas.

– Det är en viktig lärdom att förstå att man som individ inte alltid får igenom sin vilja utan att det är eleverna i en demokratisk process som får igenom sin vilja.

Oskar Cronodal säger att det är viktigt med tydlig gränssättning, att eleverna inte bestämmer allt utan att det handlar om

Per Brahegymnasiet i Jönköping.

inflytande. På skolan finns styrdokument och ekonomi och arbetstidslagar, säkerhet och annat som styr. Men genom att förklara förutsättningarna känner eleverna att deras åsikter finns med i pusslet.

– När vi motiverar det för eleverna så landar det alltid väl. Oftast handlar det om brist på pengar och frågor kan då ta tid. Men vi kan försöka prioritera större satsningar i nästa års investeringsbudget.

MATSALEN ÄR ETT sådant exempel, där det krävts miljoninvesteringar för att skapa en bra arbetsmiljö. Under minst fyra år har eleverna i både trygghetsenkäter och skolrådet haft synpunkter på främst ljudnivån. Skolledningen har försökt göra schemaändringar för att minska elevantalet och ljudabsorbenter har installerats i taket. Men det har inte räckt.

– Vi har äntligen haft råd att satsa på nya soffor och stolar som är tysta när man rör på dem och tysta bordsytor. Från att ha varit en plats dit eleverna snabbt gick och åt sitter nu så många elever där och studerar att de som äter knappt får plats. Men det är ett angenämt problem, säger Oskar Cronodal.

Att bygga relationer med nya representanter i elevkåren är en annan viktig fråga.

– Eleverna byts varje år så att investera tid att komma varandra en bit in på livet och skapa relationer är jätteviktigt.

Oskar Cronodal fikar med elevkåren var tredje vecka där både kåren och skolledning lyfter saker de har på gång.

– Där lär jag känna gruppen. Men sedan handlar det om att stanna och prata enskilt i korridoren när jag ser någon av dem.

3 exempel

Lisa Thorell om samarbetet mellan elevkåren, rektorer och gymnasiechef i Jönköping

1

POLITISK DEBATT OM PSYKISK OHÄLSA

Jönköpings kommun ville sprida en rapport och en upplysningskampanj om psykisk ohälsa för kommunens elever. Tillsammans med gymnasiechef Oskar Cronodal valde vi från elevkåren att delta i en debatt där rapporten presenterades och där vi träffade kommunpolitiker. Materialet skulle presenteras i klasserna senare och diskuteras. Det fanns en viss skepsis bland elever som undrade om de måste delta. Många var stressade och behövde prioritera. Men när vi länkade till materialet på Instagram och berättade att vi debatterat med politikerna kände vi att intresset ökade. Vi länkade även till vilka man kunde kontakta om man behövde hjälp. Vi syntes och hördes och det skapade legitimitet bland eleverna. Vi kände verkligen att vår medverkan gjorde skillnad för att sänka tröskeln för elever att välja att lyssna på informationen och ta hjälp om de behöver.

2

TURBULENS KRING ÅRETS STUDENTBAL

Elevkåren ordnar studentbalen för treorna, som av tradition hålls på Stora hotellet i Jönköping. Elevkåren har tagit hjälp av ett företag för samarbete kring olika studentfester. I år föreslog företaget att balen skulle vara i en annan lokal. Det ledde till stora diskussioner och spekulationer och det blev väldigt turbulent. Det spreds osanna rykten om att kåren planerade att hålla balen i skolans matsal. Elever blev arga på oss och en del slutade att läsa våra mejl. För att få stopp på ryktena tog vi hjälp av Oskar Cronodal som lät oss lägga upp korrekt information på vår skolplattform, och ta upp det under mentorstid. Det ledde till att folk litade på att de fick veta sanningen. Vi ordnade därefter en omröstning bland eleverna kring vilket alternativ de ville ha. Majoriteten ville att vi skulle lämna traditionerna och ha en mer modern studentbal på Science Park Towers.

3

FICK IGENOM EN NY SALLADSBUFFÉ

På programrådet, där alla klasser på skolan har representanter, tog eleverna upp att de inte var nöjda med salladen som serverades i matsalen på Per Brahegymnasiet. Man tyckte att den var för enförmig med isbergssallad, tomat och majs eller pizzasallad och eleverna gillade inte att grönsakerna var blandade, utan ville kunna plocka ihop sin sallad själva. Eleverna föreslog också att det skulle finnas exempelvis oliver, inlagd rödlök, bönor och saltad tomat för att variera mer. Salladen slängdes i stor omfattning vilket var onödigt resursslöseri. Frågan togs upp med gymnasiechefen Oskar Cronodal och eleverna fick gehör för sitt förslag vilket har lett till mindre svinn och att det nu äts mer sallad än tidigare.

När eleverna känner sig trygga ökar möjligheterna att de lyfter saker. Då kan man gemensamt hitta en lösning på saker som kan vara svåra att genomföra själv för elever eller skolläda. Engagerade elever kan också känna ett tryck från klasskamrater att åstadkomma förändringar.

– Ett exempel var problemen kring studentbalen där elever kände sådan press att de kom till mig för att de var både upprörda och ledsna, men tillsammans hittade vi en lösning, säger han.

VARJE ÅR ARBETAR skolläda på ett fördjupat sätt med trygghetsenkäten med både skolorådet och elevkåren.

Det kan handla om att ta reda på varför elever upplever att det känns otryggt på toaletterna eller i korridoren. Arbetet handlar om att vara nyfiken, följa upp och fördjupa. När eleverna har varit med i diskussionen och föreslagit lösningar så händer det grejer, anser Oskar Cronodal.

– Vi hade inte insett att läsen på toaletterna kunde öppnas med en kniv utifrån. Det var lätt att lösa med nya beslag. I korridorerna blev elever som en propp när de väntade inför en lektion, och blyga elever gick i stället upp en våning och valde en annan väg för att det var obehagligt att säga till. Vi lyfte oron och bad elever tänka på att hålla gången fri.

INFÖR NÄSTA ÅR har Oskar Cronodal och rektorerna diskuterat att låta eleverna tycka till om hur långa lektionspass de föredrar i exempelvis matematik. Man vill också höra om eleverna vill läsa färre ämnen mer fokuserat, för att göra det glesare i inlärningssträngseln.

– Vi tror inte det skulle möta något motstånd bland lärarna. På samma sätt samlar vi in önskemål från lärarna. Skolan är lika mycket elevernas arbetsmiljö som lärarnas och då behöver vi samla in elevernas åsikter.

Skolorådet har också haft diskussioner kring provträngsel och stress.

– Det handlar om att systematiskt samla in synpunkter från hela elevkollektivet. Jag tror inte på stora enkäter. Att diskutera på mentorstid och återkoppla vad som kommit fram tror jag kan vara en bättre lösning på de frågorna, säger Oskar Cronodal. ■

KONFERENS ONLINE 17 NOVEMBER

Leda kollegor i skolan

Möt: Linda Kaser, Judy Halbert, Erik Andersson, Ann-Sofie Jägerskog och Jesper Grönlund

Utveckla din förmåga att leda kollegialt lärande och driva utvecklingsarbete i skolan.

Lärar fortbildning

Sök ekonomiskt stöd till barn

Familjer som har ont om pengar kan söka stöd från Majblomman till saker som kläder och skor, en cykel eller en fritidsaktivitet.

Läs mer och sök stöd på Majblomman.se

Majblomman

Skolor som använder USiP och BRAVOLesson systematiskt blir skickligare på att undervisa för lärande

De fokuserar på 160 forskares insikter om skicklig framgångsrik undervisning i 15 länder samt dito från 4 000 lektionsobservationer i svenska klassrum.

Några av våra senaste kunder:

yrkesgymnasiet

NORRTÄLJE KOMMUN

Akraneskaupstaður

Vill du veta mer om de 5 framgångsfaktorerna?

Skanna QR-koden för att ladda ner forskningsrapporten om USiP • boka ett kostnadsfritt webbmöte

www.bravolesson.se/forskningsrapporten

BRAVO Lesson

Skicklig undervisning i varje klassrum

Guiden

Så kommer du igång med elevinflytandet

Jonatan Lamy, ordförande i Sveriges Elevkårer, ger sina fem bästa tips på hur du kan arbeta med elevinflytandet på din skola.

Text: Lenita Jällhage

1.

ALLA ELEVER SKA KÄNNA TILL SINA RÄTTIGHETER

Arbeta för att alla elever ska känna till sina rättigheter enligt skollagen, grundlagen och barnkonventionen. Sveriges Elevkårers rapport "F-varning för demokratin" från 2023 visar att endast 22 procent av Sveriges gymnasieelever känner till sina rättigheter, vilket innebär att majoriteten i praktiken inte kan ta sina rättigheter i anspråk. Rättigheterna kan med fördel förtydligas i de förväntansdokument som nu föreslås av regeringen.

2.

ARBETA SYSTEMATISKT

Arbeta systematiskt med de elevsammanslutningar som finns på skolan. Förtroendevalda och representanter för elevkårer, elevråd och andra sammanslutningar byts ut årligen, rektorer gör det förhoppningsvis inte. Bidra till att upprätthålla en god samordning kring årshjul, skolans utvecklingsarbete och andra frågor som bör tas tillsammans med elevernas företrädare.

3.

LÅT ELEVERNA DELTA I FAKTISKA BESLUT

Låt företrädare för elever medverka i reella beslutsfattande forum i samma ordning som exempelvis fackliga företrädare. Det ger företrädarskapet tyngd och möjliggör för ett systematiskt inflytande kring arbetsmiljön.

4.

INFÖR EN FÖRENINGSTIMME

Inför en föreningstimme på skolschemat, där elever kan engagera sig i elevkårer, elevråd eller andra föreningar på skolan. Konceptet har redan prövats på en rad skolor med goda resultat och uppmuntrar elever till ett vidare samhällsengagemang.

5.

TA HJÄLP AV ELEV-ORGANISATIONERNA

Elevorganisationerna och Skolverket har tillsammans tagit fram material med handgripliga verktyg som finns tillgängliga via Skolverkets webbplats. Uppfinn inte hjulet på nytt – använd i stället dessa för att tillämpa det som redan fungerar på många andra skolor runt om i Sverige.

Läs mer på skolverket.se.

Illustration: Getty Images

Här är ledningen på Katrinelundsskolan:

1. Karin Alvehus, rektor.
2. Rasmus Wennergren, biträdande rektor med övergripande ledningsansvar.
3. Amanda Melander, administrativ chef.
4. Alexander Wickström, biträdande rektor årskurs 5–6.
5. Johan Olsson, biträdande rektor årskurs 4 och fritidshem.
6. Pia Gustafsson, biträdande rektor årskurs 7–8.
7. Lisa Niklasson, biträdande rektor årskurs 9, BUP, sjukhuskolan och korttidstillsyn.

Jennie Pettersson, biträdande rektor på lågstadiet, saknas på bilden.

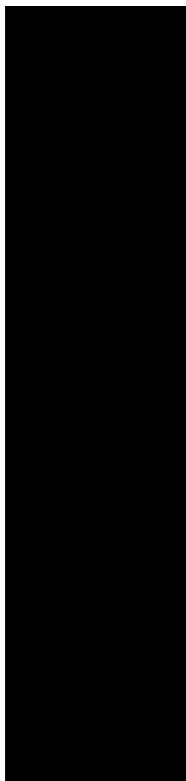

De vill låta elevernas behov styra

Katrinelundsskolan i Malmö är Sveriges största resursskola för elever med särskilda behov. Skolans rektor Karin Alvehus anser att en stor resursskola, med små klasser och specialkompetens, har bättre möjligheter att möta elevernas individuella behov än små resursenheter. Men åsikterna om det går isär och skolan har haft ett ganska turbulent första år.

Text: Lenita Jällhage
Foto: Christian Örnberg

ntresset för den stora resursskolan Katrinelundsskolan har varit stort från starten höstterminen 2025 från både media och andra kommuner.

Även forskarna Mona Holmqvist, professor i utbildningsvetenskap vid Lunds universitet, och Linda Pettersson Bloom, universitetslektor i specialpedagogik vid Kristianstads högskola, följer skolans första tre år.

– Det är både jätteläskigt och samtidigt skönt att få speglingar på verksamheten under vägen. Vi får hoppas att det inte blir ett offentligt misslyckande i hur man inte startar en resursskola, säger rektor Karin Alvehus.

Katrinelundsskolan ligger en kort promenad från Värnhemstorget i centrala Malmö på ett före detta sjukhusområde. Totalt förfogar skolan över 14 000 kvadratmeter lokaler för sina 190 elever i åk 1-9. Alla elever har särskilda behov. Det kan handla om elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som autism och adhd, men de behöver inte ha en diagnos för att få plats på skolan, även om alla elever har behov av olika stöd och anpassningar.

DEN AVSKALADE MILJÖN och de stora hissarna i högstadiesbyggnaden från 1960-talet skvallrar om tiden som norra Europas största långvårdssjukhus, Värnhems sjukhus. Ombyggnationerna pågår i fastigheten parallellt med skolverksamheten. Katrinelundsskolans mellanstadium ligger några kilometer bort i Värner Rydénsskolan, och ska flytta in från 2027 då skolan ska vara färdigrenoverad.

Katrinelundsskolans lågstadium finns 300 meter bort, i en tegelbyggnad från 1800-talets slut, med stora salar, central trapphall och högt i tak.

I varje klass går mellan tre och tretton elever och alla klasser har både lärare och klassresurs. Elevantalet i klasserna är anpassat utifrån elevernas behov och det finns inga årskursblandade klasser. Varje studie har mellan två och fyra parallellklasser.

– Vi försöker undvika att placera elever med ett stort behov av rörelse i samma klass som elever som behöver en lugn miljö med kontinuitet, säger Karin Alvehus.

KARIN ALVEHUS HAR arbetat med elever med särskilda behov i över 20 år på både små och stora enheter. Hon anser att det alltid varit bättre kvalitet i de stora enheterna där det funnits mer resurser som speciallärare, specialpedagoger, logoped, skolsköterskor och kuratorer på plats.

Hon har tillsammans med kollegor tagit emot många studiebesök under året. Den här morgonen är tre chefer från utbildningsförvaltningen i Borås kommun på plats och får en gedigen genomgång av skolan under ett par timmar.

– Vi är den enda resursskolan i Malmö som inte ligger tillsammans med en annan grundskola. Tidigare fanns tre olika intagsystem för våra elever som var svåra att överblicka. Nu är det ett enhetligt system

”Eleverna vill att skolan ska vara en vanlig skola, där allt finns, som i vilken grundskola som helst.”

med en fristående bedömningsgrupp av specialpedagoger, logoped och psykolog som avgör vilka elever som får plats utifrån elevernas särskilda behov, säger Karin Alvehus.

Utöver Katrinelundsskolan och de fyra resursklasserna finns lokala särskilda undervisningsgrupper på grundskolorna i Malmö, för elever som ibland behöver undervisning i en mindre grupp.

MEN TRYCKET ÄR stort på Katrinelundsskolan. Till hösten söker 180 elever till 33 platser på skolan, och totalt söker 226 elever till Malmös samtliga resursskolor (se faktaruta), varav 67 är antagna. Karin Alvehus sitter omgiven av den administrativa chefen och fem av skolans sex biträdande rektorer när hon drar i gång en presentation med fakta om skolan. Hon konstaterar:

– Eleverna vill att skolan ska vara en vanlig skola, där allt finns, som i vilken grundskola som helst. Här arbetar vi för att de ska känna sig utvalda. Flera elever, som jag har pratat med, har beskrivit att de tidigare under sin skolgång har känt sig bortvalda som skräp.

Även om vi inte märker av några spänningar eller konflikter under vårt besök har lokaltidningen Sydsvenskan beskrivit kritik från lärarfacket och föräldrar under våren.

Konflikten blossade upp mellan fackförbundet Sveriges Lärare och skolledningen sedan det stod klart att skolan till hösten 2026 inte längre får behålla den extra bemanning som man haft vid uppstarts-skedet. Det innebär att Karin Alvehus och

Karin Alvehus

Gör: Rektor på resursskolan Katrinelundsskolan i Malmö sedan HT 2025.

Ålder: 50 år.

Bor: Bunkeflostrand i Malmö.

Bakgrund: Född i Jämtland, Lövså. Gymnasielärare 1995–2001 i svenska, religion och svenska som andraspråk. Specialpedagog 2012–16. Gick rektorsutbildningen 2019–22. Började arbeta som biträdande rektor 2018 på Kommunikations-skolan och Skolområde autism i Malmö och arbetade sedan som rektor och enhetschef.

Familj: Maken Johan, fem vuxna barn mellan 24 och 29 år varav två bonusbarn.

Därför ville jag bli rektor: Tycker det är jätteroligt att arbeta med organisation och ledarskap och fundera över hur man på bästa sätt bygger upp en organisation.

Arbetslagsledarna berättar om sina problembaserade projekt, till vänster: Anna Järpwall och Sara Persson. Till höger: Marie-Louise Liedman, Johanna Rexgård, Vivien Mach och Anette Thelander.

"Det är bättre att titta på elevernas behov än att fastna i diagnoser", säger Johan Olsson.

Marie Persson-Söderberg, skol-sköterska årskurs 1-5, och Karin Alvehus.

Ayat Hazim Kareem, 16 år, går i nian och trivs på skolan. Hon har siktet inställt på att börja på hotell- och turismprogrammet och bli flygvärdinna. Hon passar på att hugga tag i Karin Alvehus för att prata om lite förväntningar inför skolavslutningen. Hon erbjuder sig även att hotta upp rektorns klädsel och makeup inför den stora dagen. Karin Alvehus säger att hon gärna tar emot lite tips.

"Jag trivs mycket bättre här och har fått fler vänner. På förra skolan var det mycket bråk och stök. Här kan jag vara social, öppen och glad och andas fritt", säger Rayan Jafaar i 9A.

"Sex procent av eleverna har en frånvaro på över 80 procent."

skolledningen måste ta bort 18,5 heltidstjänster, inklusive vikarier, för att komma ned till skolans grundbemanning på 112,5 heltidstjänster, vilket verksamheten är planerad utifrån tillsammans med fackförbunden.

I DAGSLÄGET ARBETAR 154 personer, inklusive vikarier, på skolan. Skolledningen och EHT undersöker nu de nya elevernas stödbehov inför höstterminen. Budgeten ligger på 95 miljoner och i snitt kostar en elev strax under en halv miljon per läsår inklusive kostnader för mat och städning men exklusive lokaler. Skolledningen har gjort en riskbedömning och bedömer att nedskärningen kan innebära allvarlig risk för exempelvis stress, hot och att akuta situationer kan påverka undervisningens kvalitet.

Samtidigt konstaterar Karin Alvehus att hon måste hålla budgeten på skolan precis som andra offentliga verksamheter i staden.

Det har upprättats åtskilliga kränkingsanmälningar på skolan sedan starten, ibland flera om dagen, av mer eller mindre allvarlig karaktär. Även Skolinspektionen har tagit emot anmälningar från föräldrar som bland annat hävdar att elever med olika behov blandas i klasserna. I Sydsvenskan har enskilda föräldrar lyft fram att vissa elever fungerat bättre i mindre grupper på tidigare skolor och att klassammansättningarna resulterat i hög elevfrånvaro, särskilt bland eleverna i nian.

Karin Alvehus tar kritiken på allvar men är inte förvånad.

– Sex procent av eleverna har en frånvaro på över 80 procent. Det är för mycket och något vi arbetar med, säger hon.

Och hon konstaterar att skolans elever har de mest komplexa behoven i Malmö. Att byta skola med nya relationer och lärare

är omständigheter som kan vara tuffa för alla elever och i synnerhet för elever med särskilda behov. Hon upplever samtidigt att många elever och deras föräldrar är nöjda med skolan. Elevenkäten från januari 2026 visar att eleverna är mer nöjda än genomsnittseleven i Malmö.

– Vi mäter kontinuerligt elevernas resultat och jag trodde att resultaten skulle ha sjunkit men de går uppåt med förbättrade betyg och färre streck och F. Även om det är små ökningar är det ändå framsteg, säger hon.

PÅ SKOLAN ÄR två av tre elever pojkar och lika många är flerspråkiga. Några flickor, som vi pratar med under lunchen, berättar att det ändå är lättare att få vänner på en stor skola.

– Jag trivs mycket bättre här och har fått fler vänner. På förra skolan var det mycket bråk och stök. Här kan jag vara social, öppen och glad och andas fritt, säger Rayan Jafaar i 9A.

Eleverna får möjlighet att äta antingen enskilt, i mindre klass- eller grupprum, i mindre matsal (än så länge bara för låg- och högstadium) eller i den vanliga matsalen, alltid tillsammans med vuxna. Maten är tydligt uppdelad och innehåller pasta, salladsbord och dagens rätt plus två individuellt anpassade alternativ där man tar hänsyn till exempelvis konsistens och färg för att underlätta matsituationen för skolans elever.

Egna alternativ utöver det kräver läkarintyg.

– Många elever hade önskekostlösningar tidigare men det ledde ofta till att de åt allt färre saker. Vi tar hänsyn på olika sätt till elevernas behov kring maten men inte på samma sätt som tidigare och vi har arbetat mycket med kökspersonalen som varit väldigt delaktig i det här arbetet, säger Karin Alvehus.

! Detta är en resursskola

- På en resursskola tas enbart elever emot som är i behov av särskilt stöd.
- Eleverna i en resursskola läser enligt samma läroplan och timplan som andra elever i grundskolan.
- Riksdagen tog beslut om att formellt införa begreppet resursskolor i skollagen den 1 juni 2022. Syftet var att skapa tydligare regler och en mer likvärdig utbildning för elever i behov av särskilt stöd.
- Det är i första hand vårdnadshavaren, eller i vissa fall rektorn på elevens skola, som ansöker till kommunen om en plats.
- Kommunen beslutar därefter om en elev ska få placering på en resursskola.
- Placeringen ska regelbundet utvärderas men en elev har rätt att gå kvar så länge stödbehovet finns.
- Om en kommun beslutar att avsluta en placering på en resursskola kan det överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Rasmus Wennergren har ett övergripande ledningsansvar över stadierna och över SYV, bibliotekarier, kuratorer och lärare i praktisk-estetiska ämnen.

"Arbetet utgår från nyfikenhet att ställa öppna frågor och samarbete."

PÅ EFTERMIDDAGEN SAMLAR Karin Alvehus arbetslagsledare, varav flera är speciallärare, i två grupper tillsammans med biträdande rektorn Rasmus Wennergren, som har ett övergripande ansvar över stadierna och över SYV, bibliotekarier, kuratorer samt lärare i praktisk-estetiska ämnen.

Grunden för kvalitetsarbetet på skolan utgår från att man ska genomföra ett systematiskt kvalitetsarbete.

För att strukturera upp skolans SKA-arbete utgår man från Kollegialt elevbaserat utvecklingsarbete, KEBO. Det är en arbetsform som skapar möjlighet för kollektivt lärande. Lärare samarbetar och undersöker gemensamt ett område där man ser behov att förändra och förbättra undervisningen. De tar in kunskap för att kunna testa olika beprövade arbetsätt och dokumenterar vad det leder till i verksamheten och utvärderar sedan gemensamt.

SKOLANS LÄRARE OCH övrig personal arbetar elevnära och anpassat till sina elever. Man utgår också från tanken att den gemensamma effekten av arbetet man gör tillsammans med eleverna skapar goda resultat, så kallad kollektiv lärareffektivitet.

Projektet spänner över många olika frå-

gor. I ett projekt undersöker man hur man kan arbeta för att elever ska lyssna mer aktivt vid högläsning och ett annat handlar om hur man kan öka elevers självständighet. Bland lågstadieborna undersöker lärarna hur fruktstunden kan bli en positiv upplevelse för eleverna som har svårt för att sitta tillsammans.

– Det är så lätt när man har ett problem att man går till att hitta en snabb lösning först i stället för att utforskat problemet tillsammans, säger Marie-Louise Liedman, lärare i årskurs 4-6.

KARIN ALVEHUS SÄGER att det är viktigt att inte låta metoder gå före innehåll, för då kommer man ägna sig åt låtsasaktiviteter och den tiden har man inte på en skola där det finns många problemställningar att lösa.

– Vi låter i stället problemen som uppstår styra vilka metoder vi använder i stället för det omvända. Allt arbete bygger på ett undersökande förhållningssätt som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Arbetet utgår från nyfikenhet att ställa öppna frågor och samarbete. Vi planerar, genomför och utvärderar, säger Rasmus Wennergren. ■

Katrinelundsskolan i Malmö ligger på ett före detta sjukhusområde. Totalt förfogar skolan över 14 000 kvadratmeter lokaler för sina 190 elever i årskurs 1-9. Alla elever har särskilda behov.

1

Malmö kommun ville centralisera

● För två år sedan fattade politikerna i Malmö beslutet att samla och centralisera resurserna för elever med särskilda behov i en gemensam grundskola åk 1-9, en så kallad resursskola, med plats för 190 elever.

● När Katrinelundsskolans resursskola startade i augusti 2025 las 19 lokala resursenheter ned.

● Antalet sökande till Katrinelundsskolan var större än antalet platser, vilket innebar att 144 elever inte fick plats. De elever som bedömdes ha störst behov prioriterades.

● Politikerna valde att ha kvar resursskolor på fyra grundskolor med mellan 30 och 40 elever.

SÅ FUNGERAR SVERIGES STÖRSTA RESURSSKOLA

2

En rektor med sex biträdande rektorer

● I dagsläget arbetar 154 personer, inklusive vikarier, på skolan.

● Budgeten ligger på 95 miljoner och 18,5 heltidstjänster, inklusive vikarier, måste tas bort för att nå

grundbemanningen 112,5 heltidstjänster som verksamheten är planerad för.

● En tredjedel av Malmö grundskolas logopeder, sex stycken, arbetar på Katrinelundsskolan.

● De sex biträdande rektorerna, utom den övergripande biträdande rektorn, har också en specialpedagog och ett par arbetslagsledare i sitt team som strukturerar upp verksamheten samt lärare och klassresurser.

● Den övergripande rektorn har en arbetslagsledare och en logoped i

sitt team. Man har ett väl utbyggt elevhälsoteam som består av rektor, de sex biträdande rektorerna, kuratorer, skolsköterskor, SYV, logopeder, specialpedagoger, speciallärare och den specialtränade skolhunden Ava.

● Varje biträdande rektor har mellan 20-25 anställda under sig. Karin Alvehus har som rektor ett ledningsansvar för de biträdande rektorerna och ett par skolsköterskor utöver ett övergripande ansvar på skolan.

● Varje stadie har EHT-möten varje

3

Utgår ifrån elevernas stödbehov

Eleven kan exempelvis behöva ...

● ... stöd för att kunna initiera och svara på social interaktion samt för att utveckla och bevara relationer.

● ... anpassningar för att delta i gruppaktiviteter och sociala sammanhang.

● ... stöd i att växla mellan aktiviteter och i att hantera även små förändringar och oförutsägarbarheter.

● ... stöd för att hantera planering och organisation av skoldagen.

● ... stöd i att uppfatta, sortera, samordna och tolka intryck för att hantera vardagen och inläringen.

● ... språkligt stöd för att uttrycka sig, förstå och tolka inläringssituationer samt sociala situationer.

● ... stöd för att hantera och tolka intryck och information, sensorisk över- eller underkänslighet, eller påfallande intresse för sensoriska faktorer i omgivningen.

● ... stöd i att koncentrera sig, rikta uppmärksamhet och hejda impulser.

vecka där alla i personalen kan boka in sig för att lyfta en fråga eller oro. EHT träffas också under halvdagar för utvecklingsmöten ett par gånger per termin. Alla mentorer har reflektionsmöten med EHT varje termin.

● På skolan finns fritidshem för alla elever under 13 år med samma vuxna som på skolan med anpassad miljö och stöd och för elever över 13 år med LSS-beslut finns korttidstillsyn anpassad utifrån de äldre elevernas särskilda behov.

Foto: Tomas Bergqvist

Samtliga utbildningspolitiska talespersoner för riksdagspartierna sträckte upp handen i ett ja på frågan om de vill genomföra rektorsutredningens förslag. Beskedet kom under en politikerdebatt på Sveriges Skolledares förbundsrad.

Här är skolledarnas krav inför valet

Om fyra månader går Sverige till val. Samtidigt pågår en omfattande omdaning av skolsystemet. Därför lanserar Sveriges Skolledare nu sin valplattform – med kraven som ska ge rektorerna rätt förutsättningar att leda i reformstormen.

Text: Emelie Henricson

Valplattformen innehåller en mängd olika krav inom fem olika teman, alla baserade på de remissvar och uttalanden som Sveriges Skolledare gjort under det gångna året.

– Skolledare är Sveriges viktigaste chefer och det är viktigare än någonsin att de får mandat, tillräckligt med resurser och rätt stöd för att leda skola och förskola, säger Ann-Charlotte Gavelin Rydman.

De fem olika teman som kraven kretsar kring är:

- Ett starkare statligt ansvar för hela skolväsendet, med sektors bidrag och värdeöverföringsförbud – samt att pedagogiskt ledarskap skrivs in i skollagen.
- Ett attraktivt och hållbart yrke – genom bland annat en utbildningsöverenskommelse och tak för antal medarbetare.
- Skolans demografiutmaningar – där Sveriges Skolledare vill att skolledarkompetensen säkras och skolpengen differentieras.
- En trygg skola för ett tryggt samhälle – med bland annat en översyn av den kritiserade informationsdelningsplikten och en utveckling av nuvarande samverkansstrukturer.
- En skola som kan se till att alla elever får det stöd de har rätt till. Bland annat genom en Lex Edico, en skyldighet att

Ann-Charlotte Gavelin Rydman

anmäla missförhållanden inom skolverksamheten och att elevinflytandet värnas.

UTÖVER VALPLATTFORMEN LANSEARER förbundet ett "reformstormsindex" som mäter hur högt trycket på skolledare kommer vara allt eftersom reformerna implementeras.

Ann-Charlotte Gavelin Rydman hoppas på gehör på kraven – och lyfter det kanske allra viktigaste:

– Vad skolsystemet behöver är långsiktighet och förutsägbarhet. Därför måste staten ta ett ökat ansvar för skolans finansiering, resursfördelning och likvärdighet, säger hon. ■

Läs mer på Skolledaren.se.

Hon stuvar om – till en rektor per enhet

Högre likvärdighet, högre kvalitet och en långsiktig hållbar struktur. Det är målen när Åstorp kommun har skapat en helt ny rektorsorganisation.

Text: Håkan Söderberg

I drygt ett år har Åstorp i nordvästra Skåne jobbat med den nya organisationen. I grunden handlar det om att man gått från geografiska områden till verksamhetsstyrda sådana.

Tidigare har varje områdesrektor haft hand om en eller två grundskolor och dessutom ett antal förskolor, anpassad grundskola och en av områdescheferna har även haft ansvar för Introduktionsprogrammet, kommunalt aktivitetsansvar samt vuxenutbildningen. Varje grundskola och förskola har haft en biträdande rektor. Från hösten 2026 har kommunen en verksamhetschef för förskolan, en för F-6 och en för 7-9 där IM, KAA och vuxenutbildningen ingår.

DET SKA VARA en rektor på varje förskola och skola, som gör att det blir fler rektorer och färre biträdande rektorer. De största skolorna kommer även ha en biträdande rektor. I Åstorp har det funnits ett par viktiga anledningar till omorganisation.

– Vi har velat skapa en organisation där

rektor kan leda det pedagogiska arbetet och där verksamhetschefen ska avlasta rektor i administrativa arbetsuppgifter och även kunna följa sina rektorer nära och vara ett stöd för dem, säger förvaltningschef Anna Meurling Alriksson.

Hon ser det som viktigt att ha en organisation som möjliggör snabba beslutsvägar och ett nära ledarskap.

En annan anledning handlar om delaktighet.

Anna Meurling Alriksson

– I och med att man samarbetar med människor som har liknande situation så tror jag att det kan påverka arbetsmiljön på ett positivt sätt.

OMORGANISATIONEN I ÅSTORP bygger enligt Anna Meurling Alriksson på tre grundpelare: Högre likvärdighet, högre kvalitet och en långsiktig hållbar struktur.

– Tydliga mandat och tydlig ansvarsfördelning ger kortare beslutsvägar, mer trygghet och arbetsro som i sin tur ger långsiktig hållbarhet. Som verksamhetschef och rektor får man en större helhetssyn när det handlar om hur resurser kan användas och fördelas, säger Anna Meurling Alriksson.

Hon understryker att förvaltningen varit noga med att samverka med fackliga organisationer. Man har också informerat

medarbetarna kontinuerligt via APT och intranätet.

– Vi har velat vända på varje sten. Det är ingen enkel process, det hjälper inte med några workshops för att skapa förståelse för en sådan här stor förändring. ■

Björnekullaskolan i Åstorp.

3000

lärare ingår i Socialdemokraternas vallöfte om en miljardsatsning på lågstadiet, som ska leda till fler lärare och mindre klasser.

"Höjdpunkten var handuppräckningen där alla riksdagspartier unisont säger sig vilja genomdriva rektorsutredningens förslag."

Ann-Charlotte Gavelin Rydman efter den debatt mellan partiernas utbildningspolitiska talespersoner som ägde rum under förbundsradet i maj.

"Inbyggd oklarhet kring Göteborgs storrektorer"

● Sveriges Skolledare i Göteborg har getts möjlighet att framföra synpunkter på Göteborgs grundskoleförvaltnings yttrande över "Rektor i fokus". Utredarens budskap är att storrektorsområden är fel väg att gå – något som sedan länge funnits i staden. Här är lokalföreningen oense med förvaltningen om rektorsansvarsområde och skolenheter-nas storlek. Förvaltningen lyfter att det finns risker med mindre skolenheter.

Anders Wallin

Men enligt Sveriges Skolledare medför stora rektorsområden att rektorsuppdraget förskjuts från ett verksamhetsnära ledarskap.

– Ett system med biträdande rektorer som utför traditionella rektorsuppdrag skapar en inbyggd oklarhet om vem som egentligen bestämmer, säger Anders Wallin, huvudskyddsombud.

Ann-Charlotte Gavelin Rydman

Foto: Ole Westerberg

Svaret på utredningen: "Det måste ses över"

Förslagen i utredningen "Rektor i fokus" bör genomföras som en helhet. Men det finns saker att titta närmare på, menar Sverige Skolledare som nu lämnat sitt remissvar.

Text: Håkan Söderberg

Ann-Charlotte Gavelin Rydman ser att förslagen som syftar till att återgå till ett verksamhetsnära ledarskap utgör "en helhet som behöver genomföras tillsammans" för att få effekt.

Hon lyfter därför fram tre förslag som de allra viktigaste att genomföra.

– Definitionen av rektors pedagogiska ledarskap i skollagen, begränsningen av rektors ansvarsområde för att säkerställa utrymme för det pedagogiska ledarskapet, samt förbudet mot en fullständig delegering av det pedagogiska ledarskapet. Tillsammans skapar de en viktig ram för hur rektors ledaruppdrag ska tolkas och resurs sättas, säger hon.

Ni har också en del invändningar eller förtydliganden. Vilka är de viktigaste?

– Vi bejakar verkligen att utredaren även räknar in vuxenutbildningen, men vet samtidigt att strukturen inom den skolformen nu för tiden kan se så olika ut där många kommuner entreprenadlagt sina utbild-

ningar. Vi menar att det behövs en mer ingående analys av hur förslagen landar i den verkligheten. Hos små huvudmän riskerar det att bli svårt att genomföra.

EN FRÅGA SOM varit uppe för diskussion hos Sveriges Skolledare är förslaget att biträdande rektorer inte ska ha tillgång till rektorsprogrammet. I stället ska riktad fortbildning för biträdande rektorer rymmas i det nationella professionsprogrammet.

– Jag tolkar förslagen som att skolhuvudmans organisation med många biträdande rektorer som leder egna separata, icke närliggande enheter kommer att bli undantag, snarare än en huvudregel, och då blir utredarens förslag mer logiskt.

Ann-Charlotte Gavelin Rydman säger att det är "olyckligt" att rektorers förutsättningar kommit "på efterkälken" i regeringens stora reformering av skolan.

– Reformen som kan vänta, till exempel att ge elevhälsan ett mer vårdande uppdrag, bör man avvakta med. Det går inte heller att genomföra ett nytt betygssystem innan digitala lösningar finns på plats. Så ett mer stegvis införande är nog av nöden. Och där bättre förutsättningar för rektorerna kommer så tidigt som möjligt i processen, säger hon. ■

Skolledarfrågorna i fokus i Almedalen

Fokus för Sveriges Skolledare i Almedalen kommer att vara hur politiker och huvudmän säkerställer att skolledare får möjligheter och resurser att sätta regeringens stora reformpaket de närmaste åren.

Text: Lenita Jällhage

● Sveriges Skolledare arrangerar Almedals-seminariet "Rektorsrollen i reformstormen", klockan 8 på morgonen onsdagen den 24 juni i Campus Gotlands lokaler.

Frågorna som kommer diskuteras är bland annat hur man ska kunna genomföra det omfattande reformarbetet utan negativa konsekvenser för elever som nu befinner sig i skolan, säkra kvaliteten och undvika att landets skolledare sliter ut sig på kuppen.

– Skolledares arbetsbelastning är redan i dag för hög, många arbetar 45 till 50 timmar i veckan i ett svårbalanserat yrke med ansvar för skolans kvalitet, budget, elevers rätt till stöd, medarbetares arbetsmiljö och många parallella it-system som inte pratar med varandra, säger Ann-Charlotte Gavelin Rydman.

Medverkande: Ann-Charlotte Gavelin Rydman, Henrik Carnhede, andre vice ordförande Sveriges Skolledare, Josefin Malmqvist (M), utbildningspolitisk talesperson, Anders Ygeman (S), utbildningspolitisk talesperson, Sara Kukka-Salam (S), KS-ordförande i Solna, och Terez Almerfors (M), kommunalråd i Uppsala. **Moderator:** Emelie Henricson, chefredaktör på Skolledaren.

Prenumerera på Skolledare Fredag

Få de senaste nyheterna, reportagen och politiska besluten som berör dig som skolledare i din mejlkorg, varje fredag.

Anmäl dig till vårt populära nyhetsbrev på [Skolledaren.se](https://skolledaren.se)

Glöm inte att följa oss i sociala medier för ännu fler nyheter. Du hittar oss på LinkedIn och Facebook.

SKOLLEDAREN.

REKTOR GEORGE

Mamman blev ett arbetsmiljöproblem på skolan

Mamman Sonja var under många år ett arbetsmiljöproblem på gymnasieskolan. Hon var aggressiv och idiotförklarade både skolledare och lärare på löpande band och försökte få förmåner till sina barn som de inte hade rätt till. Rektor George funderar över hur tydlig man får vara som rektor i gränssättningen mot vårdnadshavare som bär sig illa åt.

Berättat för: Lenita Jällhage Illustration: Getty Images

Både manliga och kvinnliga lärare kunde komma gråtande till mig efter att de hade haft samtal med mamman Sonja. Elevernas pappa kunde också gå i gång ibland men inte på samma sätt som mamman. Hon betedde sig rent vidrigt vid flera tillfällen, använde härskartekniker och låg på skolans personal konstant.

Vi bestämde att lärarna inte fick vara ensamma i samtal eller möten med vårdnadshavarna.

Mamman uttalade alla tänkbara kränkningar och kunde kalla lärare odugliga, värdelösa och att de inte kunde sitt jobb. När jag sa att hon måste lugna sig så fortsatte hon bara att vräka ur sig. Till mig och biträdande rektor sa hon exempelvis att vi hade "hål i huvudet".

När jag sa åt henne att vi var medvetna om att hon ägnade sig åt härskartekniker och uppmanade henne att sluta så blev hon förbannad.

EFTERSOM FAMILJEN HADE två elever på skolan fick jag hantera angreppen på skolans personal under sex års tid.

Under den första elevens tredje år på skolan förbjöd jag mamman att komma till skolan. Hon hade blivit ett stort

arbetsmiljöproblem för lärarna och det sa jag rakt ut till henne.

Efter att familjens andra barn hade börjat på skolan hade vi oftast digitala möten med familjen. De ville ha möte varenda vecka men vi försökte begränsa det till varannan vecka. De slukade enormt mycket tid och energi. Ofta deltog flera personer som lärare, specialpedagog, biträdande rektor och jag var ofta med som stöd. Jag har aldrig pratat så mycket med några vårdnadshavare som dem under alla mina år som skolledare.

MAMMAN SÖG VERKLIGEN både tid och energi ur oss anställda.

På mötena fick jag markera gång på gång att hon skulle sluta med härskarteknikerna. Jag sa också ifrån att vi inte accepterade hur hon talade till oss. De markeringar jag gjorde ledde bara till att mamman försökte hindra mig från att få delta i mötena.

Båda eleverna var hur fina som helst under åren på skolan. De var duktiga elever med A i nästan alla ämnen, trots att de fick kämpa lite extra på grund av dyslexi. De fick det stöd de behövde och hade rätt till under skoltiden.

Föräldrarna var välutbildade. Mamman ringde runt till olika skolmyndigheter för

att ta reda på elevernas "rättigheter". Men hon utelämnade inte sällan faktauppgifter i sina frågor till tjänstemännen vilket ledde till att de lämnade svar på fel premisser.

Mamman valde att tolka svaren som det passade henne och ställde sedan orimliga krav och försökte få förmåner som inte låg inom lagens ramar genom att hänvisa till tjänstemännen.

Vi la tid på att undersöka varför tjänstemännen svarat som de gjorde.

UNDER MÖTEN BLEV deras barn förminskade och kom inte till tals. Mamman tog över. Jag såg hur de sjönk ihop mer och mer. Det kändes inte bra. När eleverna blev myndiga valde de att inte ha med föräldrarna på mötena. Det var skönt för både eleverna och oss. ■

Rektorn George och mamman Sonja heter egentligen något annat.

"Mamman uttalade alla tänkbara kränkningar."

Anders Forsell
Arbetsmiljöexpert på
Sveriges Skolledare

EXPERTENS KOMMENTAR

"Skolledare har ett tydligt lagstöd för att vidta åtgärder"

● Utagerande vårdnadshavare kan skapa svåra och ibland riskfyllda situationer som påverkar både personalens arbetsmiljö och elevernas trygghet. Skolledare har ett tydligt lagstöd för att vidta nödvändiga åtgärder när vårdnadshavares beteende riskerar att störa verksamheten eller äventyra säkerheten. I extrema fall kan mer långtgående insatser krävas, även om dessa kan medföra kostnader eller organisatoriska utmaningar.

Vårdnadshavare har ingen generell rätt att vistas på en skolas område. Rektor kan besluta om att begränsa och styra tillträdet vid risk för ordningsstörning eller hotfulla situationer.

Polisanmälan bör göras av rektor eller huvudman vid hot, våld eller trakasserier. Kontakt- eller vistelseförbud kan övervägas via polis i särskilt svåra fall. Skolpersonal har rätt att avvisa personer som stör verksamheten.

Rektor har ansvar för personalens arbetsmiljö. I det systematiska arbetsmiljöarbetet ingår att se till att rutiner finns för att hantera hot och våld, där ska även framgå hur incidenter dokumenteras, rapporteras och följs upp.

Vid svåra situationer är tydlig kommunikation och gränssättning centralt. Klargöra vilka beteenden som är oacceptabla och vilka regler som gäller vid möten. Vid möten kan det vara nödvändigt att flera i personalen är närvarande, och även involvera överordnad chef eller HR. Vid allvarliga hot kan digitala möten användas. Utagerande beteende ska noggrant dokumenteras som underlag för fort-

sätta åtgärder. Vårdnadshavare som hindrar skolan från att fullgöra sitt uppdrag med sitt beteende kan bli en fråga för huvudmannen eller i vissa fall Skolinspektionen. Skolan behöver kommunicera proaktivt och skapa bra samarbete med vårdnadshavare för att förebygga konflikter. Målet är alltid att skydda elevernas trygghet och personalens arbetsmiljö.

BJÖRN GÍSLASON är en leg. psykolog som handleder och utbildar personal i förskola och skola. Han har skrivit flera böcker om relationer i skolan. Jag sammanfattar några av hans råd hur rektorer kan stötta personalen att hantera svåra situationer med vårdnadshavare, så de känner trygghet och kan behålla sitt professionella förhållningssätt.

Säkerställ att personalen känner att de får stöd, både praktiskt och emotionellt. Ta hjälp av företagshälsovård om det behövs. Förbered personal genom kollegiala samtal om hur de kan reagera och bemöta kritik som framförs aggressivt, oavsett om den är saklig eller inte. Gå igenom rutiner och förhållningssätt. Som rektor behöver du vara tydlig med att du står bakom lärarnas och skolans professionella kompetens och att du finns som stöd. Hjälptill till förbereda mötet och delta om det behövs. Genom empati kan du och lärarna se bakom vårdnadshavares frustration eller ilska, men det betyder inte att ni ska tolerera aggressivt eller hotfullt beteende. Det är viktigt att skilja på att förstå och acceptera. Håll elevfokus – vuxenkonflikter får inte skymma elevens behov.

Få full Friendskoll på skolans trygghetsarbete.

Friendskollen ger dig som skoledare ett konkret beslutsunderlag för att prioritera rätt och arbeta systematiskt, långsiktigt och evidensbaserat med skolans trygghetsarbete. Med Friendskollen kan du mäta utsatthet bland både elever och personal, och rapportvertyget ger dig en direkt och användbar helhetsbild av skolans trygghetsläge samt förslag på vad arbetet behöver fokusera på framåt. Med Friendskollen som verktyg går det att följa upp och utvärdera vilken effekt era insatser mot kränkningar, mobbning och diskriminering har. År efter år. Med minimal administration.

Läs mer och beställ Friendskollen på friends.se

Om Friendskollen

- Innehåller färdiga enkäter för elever och personal
- Ställer frågor om elevers upplevelser av kränkningar, mobbning och ensamhet
- Identifierar skolans styrkor och utmaningar
- Ger en detaljerad bild av skolans trygghetsläge i samlad skolrapport
- Ger stöd i att prioritera rätt insatser med begränsade resurser

Friends

Få koll på pensionen från soffan, köket eller fikarummet

Lär dig mer om din pension under Lärarförsäkringars digitala pensionsföreläsningar. 20 000 medlemmar har redan deltagit – anmäl dig du också!

Läs mer på lararforsakringar.se

FRÅGAN

Hur låter du barn och elever påverka sin utbildning och arbetsmiljö?

Text: Emelie Henricson

Åke Johansson

Rektor Karolinska gymnasiet,
Örebro

Magdalena Tornler

Rektor Dalslunds förskola och
Torngatans förskola, Burlöv

Ann-Sophie Nilsson

Rektor Dungens och Havrens
förskola, Burlöv

Erica Gustavsson

Rektor Stadsparksskolan åk 7-9,
Partille

”Vi har en god dialog med eleverna – formellt och informellt”

På olika sätt, via klassråd, programråd, elevkår. Vi har även ett matråd hos oss på skolan. Vi rektorer har alltid dörren öppen, det är bara att kliva in. Vi har en god dialog med eleverna, skulle jag vilja säga – både formellt och informellt.

”Det handlar också om att skapa tid att vara närvarande”

För mig som skoledare handlar det mycket om att arbeta med organisering och struktur, och skapa förutsättningar för att personalen ska kunna möjliggöra delaktighet för barnen i sitt led. Det handlar också om att skapa tid att vara närvarande, och att se det lilla i det stora. Till exempel genom att jobba med rutinsituationer – vi åter alltid på förskolan minst tre gånger om dagen, vi går ut i stort sett varje dag, och att vi i de övergångarna skapar delaktighet för barnen. Och till exempel när vi ser att Sommarskuggan är en populär figur bland barnen, hur kan då Sommarskuggan blir det som breddar barnens aktörsskap?

Vill du också delta i enkäten? Hör av dig till redaktionen @skolledaren.se

”Vi behöver en organisation byggd på delaktighet med personalen”

Vi behöver börja med att jobba med en organisation byggd på delaktighet med personalen, då kommer det spegla en delaktighet för barnen i nästa led. Man behöver jobba med ramen för undervisningen och möjliggöra en större frihet för förskollärarna och barnskötarna. Det ska fortfarande vara en målmedveten och målstyrd undervisning, men bredare i tanken så att barnen kan vara med och påverka. Det handlar också om hur vi som rektorer tänker kring lärmiljöerna. Har vi en kontrollerande och boxig lärmiljö, i stället för en tillgänglig lärmiljö som visar att man får lov att göra vissa saker, kommer vi inte få den delaktighet vi vill ha.

”Någonstans är det vi vuxna i rummet som ska ta ansvar för beslutet”

Vi arbetar på individ-, grupp- och organisationsnivå. För varje individ där vi har möten, IOK:er, är det självklart att eleverna är med och är delaktiga. Vad är viktigt för dem, och hur vi kan möta det. Men någonstans är det vi vuxna i rummet som får ta ansvar för beslutet. På klassnivå utvärderar lärarna sin undervisning i dialog med elever, kring vad jag som lärare kan bli bättre på. Det är allt ifrån placering i klassrum till presentationer och redovisningar. På organisationsnivå har vi elevråd, och jag som rektor intervjuar alla nior när de slutar för att få veta hur de tänker. Oftast också alla sjuor efter första terminen.

Skolsverige runt

Brev från förr, ny forskning om elever med både dyslexi och särskild begåvning och rektor i kollektiv – här är några händelser från skolans värld senaste tiden.

Text: Håkan Söderberg

"Jag vet vilka utmaningar som rektorer möter i vardagen så jag hoppas kunna ge dem ett bra stöd."

► Det säger Veronica Söderlund Petterson, som efter 20 år som rektor i Umeå blir verksamhetschef för gymnasiet i Sundsvall, till st.se.

► "Vi har många kloka elever i skolan och förstår hur situationen ser ut. Trots att beslutet inte möttes med lyckorop har de landat i att det är detta som gäller." Jonas Hultqvist, rektor på Apladalskolan i Värnamo, är nöjd med att han införde totalt mobilförbud på skolan för drygt ett år sedan.

"Vår rektor är väldigt bra och ser vilka som är sjuka. Då kan hon hjälpa till hemifrån och boka vikarier, om det finns några. Och hon går in själv och jobbar också."

► Barnsköterskor på Domnarvets förskola berättar i Dala-Demokraten om en svår situation med sjukdomar och effekter av karensdagen. Men rektor Jessica Holmqvist får beröm.

► Elever med både särskild begåvning och dyslexi kan nå höga resultat på läsförståelsetester, vilket kan leda till att deras dyslexi inte upptäcks. Det visar forskaren Tove Ekelund i sin avhandling och hoppas att resultaten ska nå både skolledare, forskare, yrkesverksamma lärare, specialpedagoger, speciallärare, logoped och psykologer. Det säger hon i en intervju i Skolportens nyhetsbrev.

Jobb

"Bort från fula baracker till riktiga kunskapstempel som man får gåshud av att se."

► Utbildningsminister Simona Mohamsson (L) under partiets kommundagar om ett av flera utspel från Liberalerna den senaste tiden.

”

Det blev stor uppståndelse. Det var fantastiskt häftigt för alla elever såklart, men också för alla vuxna.

► Rektor Jon Jakobs på Hedskolan i Luleå till TV4 sedan eleven David Innala hittat ett brev från 1974 där den elvaårige skribenten bland annat bad eventuella framtida läsare att ringa honom om han levde. Det gjorde Per Holmqvist, i dag 63 år gammal.

► TYRINGE GRUNDSKOLA I KRISTIANSTAD HAR BYGGT EN NY SKOLGÅRD

"Barnen har verkligen varit med från steg ett i detta", säger Petra Rosén, biträdande rektor till Kristianstadsbladet.

Bland annat finns nu klätterställning, bandyrink och pingisbord utplacerade på gården. Alla klasser fick komma med idéer om vad de ville ha.

"Vi åt middagar varje vecka hela hösten där vi pratade igenom hur vi ville ha det."

► Martin Renhorn, rektor på Åbyggeby skola i Ockelbo, berättar i en intervju i Arbetarbladet hur det gick till när han och två vänner flyttade från sina små lägenheter i Stockholm till 280 kvadratmeter och elva rum i en träpatronvilla i Ockelbo.

18 augusti kommer nästa nummer av Skolledaren.

Aha!

Utbildning

MARIA ERLANDSSON

Mellan budget och barnens blickar – var står vi som ledare?

Det här kan väcka känslor, men kanske är det just det som saknas när byråkrati och budget tar över i det system vi verkar i. Under mina tolv år som rektor har jag sett en förändring. Barnen som kommer till oss bär på en längtan som går rakt in i hjärtat. De kastar sig inte in i leken. De söker i stället pedagogernas händer, famnar, blickar. Närheten har blivit en bristvara.

Jag förstår att livet ska gå ihop, men i många familjers vardag ser vi hur närva-

ron mellan barn och föräldrar tunnats ut. Vi ser barn som gör tolvtimmarsspass och är helt slut. Sedan finns kanske bara en timmes vaken tid hemma där allt ska hinnas med: aktiviteter, middag, dusch, samtal och de där viktiga vardagssysslorna som lär barn sociala koder, hänsyn och livskunskap.

Vi ser tröttheten, tårarna, orken som tar slut. Vi borde ta samtalet med föräldrarna och fråga om något kan ändras en period för just det barnets skull.

Men vi tvekar, för vi vill inte väcka skuld eller riskera att en familj byter förskola, vad händer med ekonomin då?

Men är det inte just detta som borde räknas som förebyggande arbete för barns psykiska hälsa? Det har smugit sig in en tystnad, en försiktighet. För vi vet att de här samtalen kan kräva att en familj tänker om och det är känsligt. Men vi borde vara mer rädda för konsekvenserna av att låta bli, än för reaktionen när vi tar upp det. För vad händer då med barnet? Och i förlängningen med samhället?

VI SER SAMTIDIGT hur den psykiska ohälsan bland barn och unga ökar, och hur signalerna börjar synas i allt yngre åldrar. Är det verkligen orimligt att undra om det finns en koppling?

Precis som vuxna inte mår bra av att pressas över sina gränser, känner barn samma sak.

Vi har blivit allt bättre på att förstå vad vuxna behöver för att hålla: balans, pauser, relationer som bär. Men parallellt till barn drar vi alltför sällan. Barnen lever också i ett högt tempo, utan möjlighet att värja sig. Deras signaler är subtila. Tydlig oro i kroppen, svårigheter i lek, konflikter som exploderar av trötthet. Det är deras motsvarighet till våra stressymtom.

Bland får jag höra: "Du är rektor, du borde vara rädd om dina kunder." Men har vi kunder? Är vi en mataffär?

Jag måste fråga mig själv: För vem är jag här? Mitt svar har alltid varit barnen.

Vi är noga med våra medarbetares arbetsmiljö: arbetstid, återhämtning, hållbarhet. Men borde vi inte vara minst lika måna om barnens dagar? Deras vila, deras återhämtning, deras hållbarhet?

VI KAN GÖRA mycket, men vi kan aldrig ersätta ett hem. Därför måste vi våga lyfta vikten av föräldraskap igen. Om vi signalerar att förskolan kan ersätta allt, säger vi samtidigt att föräldrar inte är så viktiga.

Det är de. Det är aldrig oviktigt att vara en förälder. Vår roll är att komplettera, inte konkurrera. Om vi inte vågar prata om det här, gör vi barnen en tyst otjänst.

Barn behöver inte mer. De behöver närmare. Och vuxna runt sig som vågar stå upp för just det. ■

Maria Erlandsson
Rektor
Börjans förskola,
Uppsala

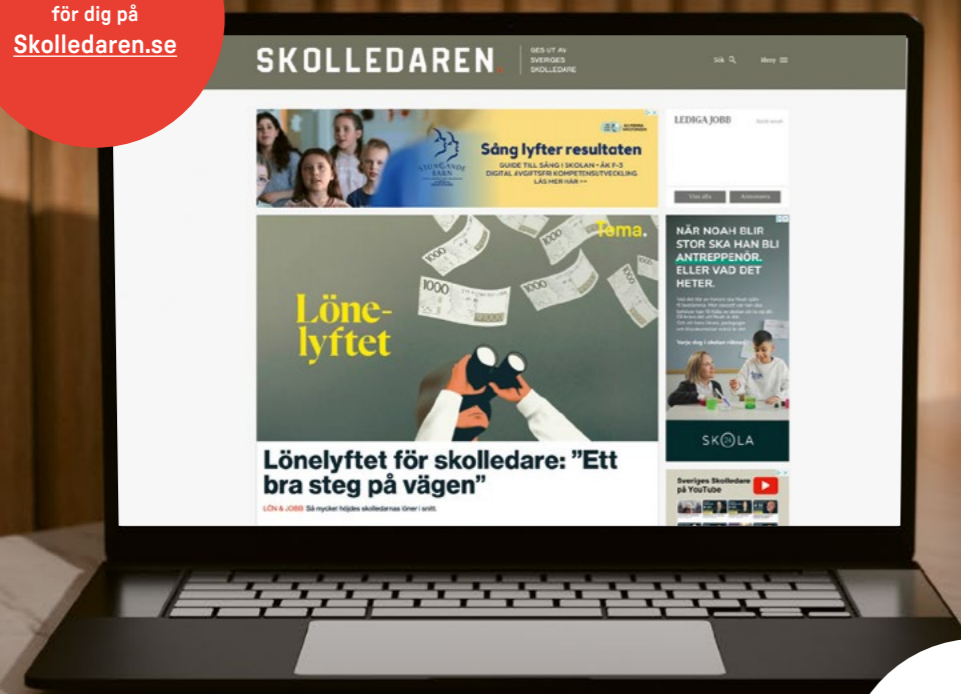

Foto: Mikael Wallerstedt

Alltid senaste nytt på sajten

Få de senaste nyheterna, reportagen, krönikorna och politiska besluten som berör dig som skolledare.

Hitta läsningen för dig på [Skolledaren.se](https://skolledaren.se)

Glöm inte att följa oss i sociala medier för ännu fler nyheter. Du hittar oss på LinkedIn och Facebook.

SKOLLEDAREN.

Medlem
Rådgivning
Förmåner

Nr 04 / 2026
Maj

Medlem.

Här finns stöd att få kring återhämtning

Foto: Terri Lindholm

- 3 TIPS** från Jerker Ambjörn inför sommarens återhämtning:
- 1 Stäng av jobbmobil.
 - 2 Koppla bort mejlen.
 - 3 Planera en mjukstart innan höstterminen startar.

Individen har ett eget ansvar för sin återhämtning, men det måste finnas organisatoriska förutsättningar för att återhämtning ska vara möjlig.

Det menar **Jerker Ambjörn**, biträdande förhandlingschef på Sveriges Skolledare.

Sommaren och tid för ledighet närmar sig. En vila som är kanske mer viktig än någonsin för att orka med uppdraget.

Och goda råd och tips kring återhämtning till individen i all ära men det är inte hela sanningen, anser Jerker Ambjörn.

– Uppgifter läggs på men väldigt lite tas bort för skolledare. Då är risken stor att återhämtningen är det första som får stryka på foten, säger han.

Reformer som påverkar skolan står som spön i backen de närmaste åren. I slutändan är det skolledaren som står där, ansvarig för genomförandet av de politiska besluten.

– Här måste staten och huvudmännen ta sitt ansvar. Det finns ett ansvar hos individen men i praktiken handlar det om att ge organisatoriska förutsättningar för ett hållbart ledarskap, säger Jerker Ambjörn.

De första tre åren som skolledare är de mest kritiska.

– Om man inte får stöd och hjälp då finns risk för ohälsa eller att man slutar jobbet av fel anledning, det ser vi tydligt.

DET FINNS STÖD att få för den enskilde skolledaren. Sveriges Skolledare har en utbyggd organisation med många lokal-

”Även som chefer måste vi tillåta oss att vara lediga.”

föreningar och skyddsombudsverksamhet som enskilda medlemmar kan vända sig till. Men det är också viktigt att man gör det man kan för återhämtning i den vardag som gäller.

– Det kan vara sådant som att ha små dagliga avbrott. Ta en promenad, gå runt kvarteret – det kan minska den ackumulerade stressen. Man kan också ha styrda stopp i vardagen, exempelvis att man den sista halvtimmen avslutar dagens arbete och inte startar något nytt.

ATT BEGRÄNSA TILGÄNGLIGHETEN är ett annat sätt.

– Det är lätt att man tänker att man kan ha lite koll när man ändå bara sitter i soffan på kvällen. Men att låta bli att titta på mejlen och stänga av automatiska aviseringar är sådant man kan göra. Även som chefer måste vi tillåta oss att vara lediga.

Att hitta luckor för att ta sig tid att reflektera och planera är viktigt.

– Även om trycket är hårt så finns det ändå perioder när trycket är mindre, och det är en tid att utnyttja.

Att delegera uppgifter i möjligaste mån är något att fundera över.

– Hur mycket administrativt stöd kan jag få? It-frågor, säkerhetsfrågor, kameraövervakning – vad är skolledarens ansvar? Behövs alla blanketter som ska fyllas i?

DET FINNS OCKSÅ saker utanför skolans väggar som kan ge stöd och inspiration och vara en del av återhämtningen, som nätverksträffar och inspirerande föreläsningar. Suntarbetsliv har också allmänna råd kring återhämtning.

– Det privata livet är också viktigt för återhämtning. Men det kan inte kompensera för bristande förutsättningar i uppdraget, säger Jerker Ambjörn. ■

Råden: Så ska du tänka kring sommarens ledighet

- Det är viktigt att skolledare tar ut sin lagstadgade semester, minst fyra veckor sammanhängande. Jerker Ambjörn konstaterar att återhämtningen är avgörande för att ledarskapet ska kunna vara hållbart över tid.

- Semestern behöver planeras i god tid, och det ska finnas tydliga rutiner kring vem som tar över under ledigheten.

- En vanlig fråga för skolledare, och många andra

chefer, är den om att vara tillgänglig att gå in och arbeta om arbetsgivaren kräver det.

Svaret på den frågan är att arbetsgivare enbart kan kräva att du avbryter semestern vid "synnerliga skäl" – om något allvarligt och oförutsett sker där ingen annan än skolledaren kan kliva in och ta ansvaret. Det är ovanligt, men om det sker har man rätt att få tillbaka semesterdagarna och få ersättning

och kompensation för skäligena kostnader.

- Om det trots allt uppstår en situation där en skolledare tvingas avbryta semestern så bör ansvaret sedan tidigare, i god tid, ha tydliggjorts. Rutiner ska finnas på plats och det ska vara klart vem som har chefsansvar när något akut inträffar.

- Det finns exempel på arbetsplatser där skolledare har ett rullande jouransvar.

Använd yrkesetiken för att motarbeta tystnadskultur

Här skriver Sveriges Skolledares yrkesetiska råd om vilka konsekvenser en tystnadskultur inom skolan kan leda till – och hur du kan luta dig mot skolledarnas yrkesetiska riktlinjer för att motarbeta den.

Ur Sveriges Skolledares yrkesetik: "Skolledare verkar för ett öppet klimat inom organisationen."

I tidningen Skolledaren beskrevs nyligen hur en ny skolchef genom sitt ledarskap bidrog till att skapa en tystnadskultur. Budskapet till medarbetarna var tydligt: påpeka inte oegentligheter, ifrågasätt inte budgeten och rätta in er i ledet – annars kan anställningen vara i fara. Tyvärr är detta inget enskilt exempel utan ett återkommande problem i skolans värld.

Tystnadskultur kan ta sig många uttryck. Det handlar om elever som inte vågar berätta om kränkningar eftersom de får höra att "det bara är på skoj". Om lärare som inte vågar ifrågasätta kollegor eller ledning. Om skolledare som drar sig för att stå upp i konflikt av rädsla för ryktes-spridning eller ifrågasättande av det egna ledarskapet. När tystnaden väl fått fäste sprider den sig snabbt och genomsvårar hela organisationen.

Konsekvenserna är allvarliga. Elever riskerar utfrysning, otrygghet och sämre studieresultat. Personal tappar tilltron till att det är meningsfullt att lyfta brister, vilket leder till uppgivenhet, personalomsättning

och försämrad kvalitet i undervisningen. I förlängningen drabbar detta hela skolans rykte – och framför allt dem vi är till för.

VÅR YRKESETIK ÄR tydlig: vi ska sätta barn och elever i första rummet och verka för trygga, stödjande miljöer. Därför måste alla former av tystnadskultur aktivt motverkas. Det kräver modigt ledarskap, tydliga spelregler och genuin vilja att lyssna – och att också agera på det som sägs. Demokratiska forum, fungerande samverkan och öppenhet kring beslut är inga "mjuka frågor", utan grundläggande för en fungerande verksamhet. Som skolledare, oavsett om du är rektor, skolchef eller har annan titel, har du stora möjligheter att påverka tystnadskulturen genom att i ditt agerande visa tillit till professionerna, uppmuntra till dialoger om brister och ta vara på lärandet som finns i misstagen.

Yttrandefrihet och tillit skapas inte genom fina ord i styrdokument, utan genom handling i vardagen. Att lyssna och sedan låta bli att göra något är ofta värre än att inte lyssna alls.

OM TYSTNADSKULTUREN INTE utmanas på organisationsnivå har var och en av oss ändå ett ansvar. Vi kan börja där vi står och se till att våra egna arbetsplatser präglas av öppenhet och dialog. Yrkesetiken ställer dessutom krav på mod, inte minst i en tystnadskultur där konsekvenserna av att gå emot kulturen kan vara svåra. Skolan har inte råd med tystnad – kostnaden betalas av våra barn och elever. ■

Sveriges Skolledares yrkesetiska råd:
Torbjörn Hanö, ordförande
Sebastian Magnell, ledamot
Nina Jonsson, ledamot
Kristin Arplöw, ledamot
Henrik Bolin, ledamot

Sebastian Magnell, Nina Jonsson, Torbjörn Hanö, Kristin Arplöw och Henrik Bolin.

Rabatter & förmåner

Fackligt stöd, försäkring, kompetensutveckling och rabatter. Allt det, och mycket mer, får du som medlem i Sveriges Skolledare. Hitta intressanta erbjudanden som passar dig.

Fackligt stöd

Det fackliga företräderskapet i Sveriges Skolledare präglas av en hög kompetens och ett stort engagemang.

- ▶ Chefsrådgivning, med arbetsrättsligt stöd och förhandlingshjälp.
- ▶ Lönestatistik.
- ▶ Lönerådgivning.
- ▶ Stöd till lokala förtroendevalda.

Trygghet & ekonomi

Som medlem i Sveriges Skolledare blir du erbjuden ett förmånligt paket av försäkringar och banktjänster.

- ▶ Medlemsförsäkringar för extra trygghet, bland annat olycksfallsförsäkring, sjukförsäkring, livförsäkring, hemförsäkring och bilförsäkring till förmånliga villkor.
- ▶ Sveriges bästa inkomstförsäkring. Som medlem kan du få ersättning i upp till 150 dagar. Ersättningen är 80 procent av lönen upp till en månadslön på 100 000 kronor.
- ▶ Banktjänster och medlemslån via Danske Bank, SEB och Swedbank.
- ▶ Pensionsrådgivning.

Utveckling & inspiration

En kontinuerlig kompetensutveckling är viktig för att du som ledare ska kunna utvecklas

Foto Getty Images

som chef och ledare i en kunskapsorganisation. Vi erbjuder dig som medlem ett urval av speciellt inriktade kompetensutvecklingsmöjligheter.

- ▶ En rektors första 100 dagar – stödmaterial och verktyg för dig som är ny i tjänsten.
- ▶ Skolledarkvarten – digitalt veckomöte för medlemmar och förtroendevalda.
- ▶ Event och utbildningar: Nordiska Skolledarkongressen m.fl.

Rabatter & erbjudanden

Dra fördel av styrkan i ditt medlemskap med förhandlade rabatter på bland annat resor, hotell och många speciella rabatter.

- ▶ Res och bo billigare – rabatter på resor, tåg och båt till hotell och andra semesterboenden.
- ▶ Läsning med medlemsrabatt.
- ▶ Folklådan – en krisberedskapslåda till medlemspris.
- ▶ Bokrabatter.

Förmånliga försäkringar

Mer information och länkar till alla erbjudanden hittar du på sverigesskolledare.se

Följ Skolledaren i sociala medier

Diskutera nyheter, ställ frågor till redaktionen och ta del av senaste nytt via LinkedIn och Facebook. Vi ses och hörs!

DU HITTAR OSS HÄR:
@skolledaren på LinkedIn
@skolledaren på Facebook

SKOLLEDAREN.

Vässa lärandet

NATUR &
KULTUR

Torkel Klingberg är professor i kognitiv neurovetenskap vid Karolinska Institutet och ledamot av Nobelkommittén för fysiologi eller medicin. Hans banbrytande forskning utforskar utvecklingen och plasticiteten i kognitiva funktioner, särskilt arbetsminnet, samt deras neurala grunder.

Åsa Wikforss är professor i teoretisk filosofi vid Stockholms universitet och ledamot av Svenska Akademien. Hennes forskning spänner över språkfilosofi, kunskapsteori och medvetandefilosofi, med ett aktuellt fokus på hur sanning och evidens bär upp demokratin.

Torkel Klingberg
Åsa Wikforss

VARFÖR LÄRA?

Meningen med mänsklig
kunskap i AI-tider

NATUR &
KULTUR

Läs mer och provläs

nok.se/varforlara